

A török háborúk Zsigmond korában.

Irta:

Kalecsay Ferenc.

T a r t a l o m .

- IV / 3814
10. - 18. lap.
- I. A balkáni államok helyzete a törökök első hódításai idején Nagy Lajos korában.
 - II. Zsigmond hadjáratai a Balkánon és első harcainak a törökökkel.
 - III. Zsigmond első kísérlete egy a Balkán ellen irányuló európai koalíció létrehozására.
 - IV. Az 1396-i hadjárat és a nikápolyi vereség.
 - V. A nikápolyi vereség bel- és külpolitikai következményei. A határok védelme. Belső és külső politikai helyzet.

A török háborúk Zsigmond korában.

Irta:

Kalocsay Ferenc.

Ezen dolgozat érdemjege hísvetési.

Köszönettel mondok köszönetet az adatokat és sok forrástól rákiosztotta önének. Fontos felismerésre látnak a fentebb éppen ez a nagy tudományosság ez az előzetes megismerés értékeinek, tudományos tanulmányának, műveltségének, világos elismerésének rovására. De már az is, hogy itt a megismerésnek magasabb mértékkel alkalmazunk, mutatja, hogy Kalocsay Ferencöt annál közelebb várunk, mennél közelebb nyújt és iger. Egy 14. kidolgozással a munkából kitűnő értékelés lett. Itt az nagyobb mélység, több idővel és elismeréssel volna kívánatos, hogy a dolgozok korábbi része is nagy jelentősége jobban kidolgozódjon.

Kösz. 1933. V. 16.

L. Entel: László

T a r t a l o m .

I.	A balkáni államok helyzete a törökök első hódításai idején Nagy Lajos korában.	3.	lap.
II.	Zsigmond hadjáratai a Balkánon és első harcai a törökökkel.	7.	"
III.	Zsigmond első kísérlete egy a török ellen irányuló európai koalíció létrehozására.	15.	"
IV.	Az 1396-i hadjárat és a nikápolyi csata.	21.	"
V.	A nikápolyi vereség bel- és külpolitikai következményei. A határok védelme. Boszniai és szerbiai sikeres hadjáratok.	27.	"
VI.	Zsigmondot német királlyá választják. Nagyszabásu vállalkozása, hogy a nyugati nemzeteket szétválasztó vallási és politikai ellentéteket megszüntesse. A velencei és huszita háborúk.	34.	"
VII.	Harcok a törökökkel 1414-1427-ig. Politikai sikerek a Balkánon. Galambóczi ostroma.	41.	"
VIII.	A galambóczi vereség következményei. Zsigmond sikertelen kísérletei, hogy külföldi segítséget szerezzen. Az ország határainak védelme.	50.	"
IX.	Az 1435-i országgyűlés hadügyi reformjai.	55.	"
X.	Zsigmond politikájának eredménytelensége. Kudarcainak oka. A török háborúk következményei Magyarországra nézve kül-és belpolitikai tekintetben.	60.	"
XI.	A felhasznált munkák jegyzéke.	66.	"

A balkáni államok helyzete a törökök első hódításai

idején Nagy Lajos korában.

A törökök a 14.század első felében jöttek először Európába, hogy mint szövetségesek résztvegyenek a Palaeologok és Kantakuzenok között folyó harcokban. A helyzet és viszonyok megismerése után azonban hamarosan, mint hódítók léptek fel és megkezdték tervszerű támadásaikat a keresztény nyugat ellen. Suleiman, Urchan szultán második fia, 1352-ben átkelt Európába és Gallipoli elfoglalásával 1354-ben megszerezte a Balkán félsziget kulcsát. Tíz évvel később, 1363-ban I. Murad szultán /1362-1389./ elfoglalta Drinápolyt és azt az európai Törökország fővárosává tette. Innen kezdte meg támadásait részben délre és keletre a görög császárság, részben északra és nyugatra Magyarország délszláv hűbéres államai ellen. /A törökök európai hódításait illetőleg v.ö. J.W. Zinkeisen: Geschichte des osmanischen Reiches in Europa. Hamburg. 1840. I.k. 184 és köv. - J. Hammer: Geschichte des osmanischen Reiches. Pesth. 1821. I.k. 224. és köv. - N. Jorga: Geschichte des osmanischen Reiches. Gotha. 1908. I.k. 213 és köv. - J. Aschbach: Geschichte Kaiser Sigmunds. Hamburg. 1838-1841. I.k. 217-227. /

A korhadt görög császárság, mely tulajdonképen csak a fővárosból és néhány parti tartományból állott és csak adófizetéssel tudta ideig-óráig fennmaradását biztosítani, képtelen volt a törökök terjeszkedését megakadályozni. A délszláv államok helyzete is olyan volt, hogy nem tudtak eredményesen ellenállni az állandóan megismétlődő török támadásoknak. Lalasahin török hadvezér és Rumélia első beglerbégje még 1363-ban Bolgárországba tört és elfoglalta Philippopolit a szomszédos várakkal együtt. Midőn Sándor cár 1365-ben meghalt, országát a legnagyobb felfordulásban hagyta két fiára. Tirnovóban székelte Sisman, Bodonban Stracimir uralkodott, a Pontus vidékén Dobrovics volt az ur. Ugyanebben az esztendőben a törökök adófizetővé és szövetségessé tették Sismant és a magyar fennhatóság alatt álló bolgár bánságot és Havaselvét is megtámadták. /Szilágyi Sándor: A magyar nemzet története. III.k. 268. /

Szerbia a nagy Dusán cárnak 1355-ben bekövetkezett halálával megszűnt számottevő hatalomnak lenni. IV. Uros István /1355-1365./ méltatlan volt Dusán örökére. Uralkodása alatt Szerbia feldarabolódott és északi része már 1359-ben magyar fennhatóság alá került. 1371-ben a Marica folyó mellett vívott ütközetben jelentkezett a Szerbiára is nehezedő török veszedelem. Az ország uralkodója, Lázár csak fejedelem:knéz címet visel és tőle csaknem függetlenül uralkodik Brankovics Vuk Pristineben. Mivel Tvartko, Bosznia bánja, anyai ágon Dragutin király unokája és így az utolsó Nemánja volt, a szerb trón örökösének tartotta magát. 1376-ban Milesovoban, szent Száva sirjánál királylyá koronáztatta magát és e címet vette fel: Szerbia, Bosznia, a tengervidék és a nyugati államok királya. Bár Nagy Lajos 1363-ban fegyveresen lépett fel Tvartko ellen, hogy a bogumilismus elharapózását megakadályozza, -ami csak részben sikerült neki, -ez időtől fogva Tvartko megmaradt a magyar király hűségében és így fenti lépése valószínűleg Lajos beleegyezésével történt, mert a bosnyák bán hatalmának terjeszkedése Szerbia rovására kezdettől fogva a magyar király érdekében állott. /Szilágyi: i.m. III. 266./

Az oláhok Havaselvén csak 1330-tól kezdve szerepelnek önálló nemzetként. A magyar királyok kezdettől fogva iparkodtak fennhatóságukat Havaselvére is kiterjeszteni. Így 1344-ben Bazarába Sándor kényszerült a magyar király felsőbbbségét elismerni. Fia és utóda, Lajk több ízben megpróbálta magát függetleníteni. Bár Lajos, valószínűleg azért, hogy a nyughatatlan oláh vajdát szorosabban csatolja Magyarországhoz, 1369-ben rábizta a szörényi bánságot és "Fogaras hercege" címmel tüntette ki, Lajk 1376. és 1377. években újból hűtelen, nona Lajos reméli, hogy Havaselve ismét kezére kerül. /Szilágyi: i.m. III. 276./

Lajos a Moldvában a kun uralom helyén kialakult oláh vajdaságra is ki akarta terjeszteni a magyar imperiumot, de csak 1372-ben, a lengyel korona megszerzése után sikerült Lackó vajdát meghódolásra kényszeríteni. /Szilágyi: i.m. III. 280./

Mindezek a kis államok gyengék voltak ahhoz, hogy egymagukban sikerrel ellenálljanak a török hódításnak. Erejüket részben az egymással folytatott hatalmi versengésekben fecsérelték el, részben belső villongások emésztették fel, részben a magyar imperium elleni harcokban meritették ki. Így nem lehet csodálni, hogy a török hódító útjában feltartóztatatlannal nyomult előre. A Marica folyó melletti ütközetben leverte Szerbia 1371-ben a törökök adófizetője és hűbérese lett. 1372-ben török megszállás alá kerültek Kelet-Rumélia és a Balkán hegység szorosai és a török előrenyomulást Lajk havas-elvi vajda és Stracimir bolgár cár állították meg egyelőre. Murad szultán 1375-ben fegyverrel kényszerítette a magyar király bolgár és szerb hűbéreseit a török hűbéruraság elismerésére. Ettől kezdve a balkáni kis államcskák a magyar és a török hatalom ütköző pontjába kerültek és a pillanatnyi helyzetnek megfelelőbben csatlakoztak az erősebb szomszédhoz. Már kialakult ekkor egy bosnyák-szerb-bolgár-oláh szövetség, amelynek a két hatalom közötti egyöntetű állásfoglalás volt a célja. Ez a szövetség a magyar király rokonának, Tvartko bosnyák bánnak a vezetése alatt állott. A Lajosnak járó hűbéri kötelezettségeknek eleget tettek a szövetség tagjai, de egyidejűleg Muradnak is fizették az adót.

Nagy Lajos korán felismerte, hogy a törökök gyors terjeszkedése a Balkán félszigeten komoly veszélyt jelent Magyarországra nézve. Már 1365-ben komolyan foglalkozott azzal a tervvel, hogy a törököt megtámadja és Ázsiába viasszaszorítja, amikor Stracimir bolgár cár ellen hadjáratot indított. Ez év február 24-ére hívta össze hadait Temesvárra és benyomult Bolgárországba. Viddint elfoglalta, Stracimirt feleségestül Magyarországba küldte és a tartományt Himfi Benedek bánra bízta. /Pór Antal: Nagy Lajos. 380-400. /Továbbá Thallóczy: Századok. 1900. évf. 614-615. Századok. 1898. évf. 119-123. /

Ennek következtében Lajos hadai már 1366-ban és 1367-ben harcoltak Bolgárországban a törökkel. Egyik hadjárat a másikat érte 1368-ban és 1369-ben anélkül azonban, hogy a török terjeszkedésnek gátat vethettek volna. Egy ilyen hadjárat előkészületei miatt időzött Lajos 1375 május 15-én

Temesvárrott./Pesty-Ortva:Tem.okl.,83.sz./

1377.év szeptember havában arról értesíti Lajos Carrara Feren-
cet,hogy nagy győzelmet aratott a törökökön és bolgárokon./Szilágyi:i.m.
III.276./1380-ban is lehetett egy ilyen hadjárat,melynek költségei fede-
zésére a templomokban perselyeket állítottak fel.Ez év február 16-án ki-
állított tanuságlevélből megtudjuk,hogy Karánsebesi Garalischa /Gerliste-
i / Jakab is betette a perselybe a reá kirótt összeget,aminek fejében a
pápai biztosoktól:Lénárd bátai apáttól és Hozthoni Tamástól általános bün-
bocsánatot nyert./Pesty:Ször.,III.13.sz./

Bár Nagy Lajos a törökök első fellépése hírére igyekezett szo-
rosabb kapcsolatba hozni a Balkán félsziget fejedelemségeit a magyar bi-
rodalommal és bár győzelmesen mérte össze fegyvereit az új ellenséggel,még
sem volt képes feltartóztatni azt hódítása tervszerű gyarapításában.Ennek
főoka az volt,hogy nem foghatta még fel a maga valójában a veszély nagysá-
gát és ezért nem szentelte erre a célra egész politikai tevékenységét.Va-
sallus tartományait nem védelmezte kellő eréllyel az idegen hódító ellen,
minek következtében ezek,mint előzőleg kifejtettük,megalkuvó politikát
követtek és nem teljesítették azt a feladatot,hogy védőbástyái legyenek
Magyarországnak és egyuttal az egész keresztény nyugatnak.

Amikor 1386-ban Károly nápolyi király elhaltával a belső há-
ború Magyarországon Nagy Lajos leánya,Mária javára dőlt el és a magyar
Ugyekben döntő befolyásra tett ezért Garai Miklós,kinek hasonmása is lá-
zár szerb fejedelem leányát,Ilonát vette feleségül,ugy látszott,hogy Magyar-
ország Szerbiával együtt közösen lép fel a törökök ellen. A királyok

II.

Zsigmond hadjáratai a Balkánon és első harcai

a törökökkel.

Nagy Lajos halála után beállott zavarok lehetetlenné tették

hogy utódai figyelemmel kísérjék azokat a nagy jelentőségű eseményeket, amelyek a Balkánon lejátshódtak és megakadályozták őket abban, hogy azokba irányítólag folyjanak be.

Nagy Lajos korában a harcok Magyarországtól távol folytak, de

már Zsigmond megkoronázásakor, 1387-ben a török a Duna vonalánál állott.

Ekkor került először Zsigmond husz éves ifju létére /- 1367-ben született-/ szembe azzal a nagy problémával, mely azután hosszú uralkodása alatt többet nem hagyta nyugodni, melynek végleges megoldhatását még élete alkonyán, hetven éves korában is remélte, amely utolsó napjait is nehezé tette.

/Deutsche Reichstagsakten, XII.263./

Amikor 1386-ban Károly nápolyi király elhaltával a belső há-

boru Magyarországbán Nagy Lajos leánya, Mária javára dőlt el és a magyar

ügyekben döntő befolyásra tett szert Garai Miklós, kinek hasonnevű fia Lá-

zár szerb fejedelem leányát, Ilonát vette feleségül, úgy látszott, hogy Magyar-ország Szerbiával együtt közösen lép fel a törökkel szemben. A királynék

azonban még ez évben fogságba kerültek, az öreg Gara Miklós ellenségei áldozata lett, az országot újra belviszályok tették erőtlenné és így ismét képtelen volt kellő eréllyel fellépni a török veszedelemmel szemben.

/Jorga: i.m.I.256./ Lázár szerb fejedelem magára hagyatva sem tudott beletnyugodni a török fennhatóságba. Sikerült neki szövetségesekül megnyerni Sismant, a bolgár cárt, Tvartkot, a bosnyák királyt és már 1387-ben fegyvert fogtak a török uralom ellen. Az ellenük küldött török sereget teljesen megsemmisítették, hasonló vereség a törököket Európában még nem érte. /Zinkeisen i.m.I.249 és köv./

E siker miatt elbizakodva Lázár fejedelem, ki különben is a lázadó Horvátiakkal és Palisnaiakkal tartott, 1387-ben, vagy 1388-ban elfoglalta Galambóczy várát. Zsigmond, 1387. óta koronás magyar király, eleinte felesége, Mária királyné kiszabadításával és a délvidéki lázadás leverésével volt elfoglalva. Lázár szerb despota kihívó eljárása azonban most már arra kényszerítette, hogy figyelmét a balkáni eseményekre irányítsa. Ezért Zsigmond 1389. év elején Lázár ellen hadba szállott. /Pesty-Ortvay: Tem.okl., 177.sz. Morsz.mt.oklt., II.61.sz./ Zsigmond február 21-én Lippán állott hadaival. /Pesty-Ortvay: Tem.okl., 107.sz./ Itt parancsolta meg a Nagymihályiaknak, hogy védelmezzék meg Szlavóniát a Horvátiak és Palisnaiak ellen, hogy oldaltámadás ellen védve legyen. Zsigmond áprilisban újból a délvidéken jár és 10-én Utvin-ban és 24-én Temesvárott keltez okleveleket. /Ráth: A magyar királyok hadjáratai stb. Győr. 1861. 94 l. Pesty-Ortvay: Tem.okl., 108.sz./ Szerbiába azonban nem vonult be, mert nyugtalanító hírek érkeztek Murad szultán hadi keszületeiről, ki az 1387-i vereséget akarta megboszulni a szerbeken és a bolgárokon. Sikerült e hírek hatása alatt a Szerbia elleni hadjáratot Garai Miklós macsói bánnak és Lázár vejének, kit Zsigmond Brankovics Vuk vajdához, Lázár másik vejéhez tárgyalás végett követségbe küldött, -elodázni. /Szilágyi: i.m.III.411./ Zsigmond és Lázár ekkor ki is békültek és Lázár újból hűséget fogadott a magyar királynak. Zsigmond ez év július 17-én Garait még egyszer elküldte Vukhoz a függő kérdések elintézése végett, de eredmény nélkül. /Morsz.mt.oklt., II.65.sz./ Ugyanis két nappal előbb, július 15-én a török-

kök a szerbeket és szövetségeseiket a Rigómezőn, Kossowo polje-n döntő csatában megverték. Ebben a csatában elesett Murad szultán, - a szerb Milos Kobilović leszurta, - és Lázár szerb fejedelem is. Az elesett despota fia: Lázárevics István, csak a teljes meghódolás árán léphetett atyja örökébe és pénzzel és sereggel kényszerült a török fennhatóságnak adózni. /Zinkeisen: i.m.I.260 és köv. /énote. II.294 I.Hammer: i.m.I.224. /Zsigmond király nyáron

Zimony Szerbia bukása közvetlen szomszédságba hozta a török veszélyt. Edig Szerbia Magyarország természetes védőbástyája volt a védelmi harcokban, most pedig ellenkezőleg a török előnyomulásnál előőrs szerepét kellett vinnie. Midőn a rigómezei ütközetet követő hónapokban I.Bajazid, "Ildirim", csapatai először léptek át a Dunán, hogy hazánkban pusztítsanak, már a törökök soraiban szerbek is harcolnak ellenünk. E csapatokat Perényi Miklós, szörényi bán, megverte és több zászlójukat elvette. /L.Kupelwieser: Die Kämpfe Ungarns mit den Osmanen etc. Wien. 1895. 8. 1. /Zsigmond a magyar határt féltette most és Szerbia visszahódítására megindította a háborút. E célból szeptember 21-én Lippán tartózkodott. /Ráth, i.m. 94. /November havában seregével betört Szerbiába és a szövetkezett törököket és szerbeket mindenütt megverte. Visszavette a Duna mellett Bránicsévót /Kosztoláczot/, elfoglalta Borics és Csesztin várakat. Ezen hadjáratban résztvett saját költségén Losonczi István, volt szörényi bán is. /Morsz. mt. okl., 66 és 68. sz. Wertner M. Századok. 1905. évf. 449. /E sikeres hadjáratnak nem volt meg a kellő eredménye, mert 1390-ben a törökök megszállották Galambócz várát és elpusztították a macsói bán-ságot, a Szerémséget és a temesi kerületet. Zsigmond ekkor Perényi Miklóst küldte az alvidék védelmére, ki a Dunán átkelve benyomult Szerbiába és Vintinicze vára alatt a törökök és szerbek egy csapatát megverte. Az elfoglalt török zászlókat felküldte a királyi udvarba. /Pesty: Ször., 33. Kupelwieser: i.m. 8. /Még ugyanebben az esztendőben szeptemberben újabb seregek mentek Szerbiába a törökök megfékezésére. /Pesty: Ször., III. 18. sz. /Ekkor Zsigmond szükségesnek tartotta, hogy személyesen is a délvidékre menjen, mert szeptember 21-én és 26-án Temesvárott keltez okleveleket. /Pesty-Ortvay: Tem. okl., 12 121. sz. Ráth, i.m. 95. /szét, ki a vezért megsebesítette és testvérét elfogta.

1391. év január havának utolsó napján Zsigmond újból Temesvározt fordult meg, ahonnan Erdélybe utazott. /Pesty-Ortvay: Tem. okl., 122. sz. /Lejövetele szükséges volt, mert Bajazid szultán ebben az esztendőben Magyarország ellen küldött hadakat, melyek a Szerémségbe nyomultak be. Maróti János, macsói bán Nagyolaszinál megütközött velük és viasszaszorította őket. /Szalay: Magyarország története. II. 294 l. Hammer: i. m. I. 224. /Zsigmond király nyáron Zimony mellett tartózkodott, hogy hadi ügyekben intézkedjen. /Morsz. mt. oklt., II. 72. sz. /

Zsigmond 1392. -ben személyesen vezetett hadjáratot Szerbiába. Ekkor Garai Miklóstól a szerb határon három várat váltott magához, -a két Kőszeggel és Csesznek várával kárpótólva őt, -hogy a szerbek felett nagyobb felügyeletet gyakorolhasson és a határok védelmét jobban biztosíthassa. /Morsz. mt. oklt., II. 75. sz. /Ez csak előkészület volt egy nagyobb hadi vállalkozásra. Zsigmond husvét után általános felkelést rendelt el. Zsigmond seregében ekkor idegenek is voltak, mint Bolkó, Oppeln és Strelitz hercege, és Vilmos, Cilly grófja. /Fejér: Cod. dipl. X. -II. 418. V. ö. még: M. Zawadzky: Die Cillier und ihre Beziehungen zu Kaiser Sigmund und König Albrecht. Halle. 1911. 10. 1. /Junius 27-én és 28-án Zsigmond Gerebenczen időzik. Az ottani táborából keltez okleveleket. /Ráth: i. m. 97. /Kevénél átkelt a Dunán, amiben Bajazid szultán serege nem akadályozta meg, hanem visszavonult a magyar sereg elől. /Morsz. mt. oklt., II. 89. sz. /Ez alkalommal vitézkedett Borics vára alatt Perényi Miklós, aki egy török csapatot megvert és egy zászlót zsákmányolt, amiért neki Zsigmond július 12-én kelt levelével Ér-Somlyó várát és tartozandóságait új adományként adta. /Pesty: Krassó., III. 137. sz. /A magyar sereg egészen Izdril várig nyomult előre anélkül, hogy döntő csatára került volna a sor. Végre Zsigmond Galambócz várát ostromolta meg, ahol Perényi Péter egy nyiltól fején súlyosan megsebesült. /Morsz. mt. okl., II. 111. sz. A királyt augusztus 9-én ismét Kevén találjuk, 16-án már Temesvározt van. /Morsz. mt. oklt. II. 78. sz. /Amint a magyar sereg visszavonult, a törökök rögtön betörték a Szerémségbe és a macsói bánság területére. Egyik csapatukat Maróti János verte szét, ki a vezért megsebesítette és testvérét elfogta.

Ez a hadjárat is befejeződött anélkül, hogy nagyobb eredményt ért volna el. Az eddigi vállalkozások inkább portyázó hadjáratok voltak csak és még csak a török beütéseket sem tudták megakadályozni, vagy azoknak elejét venni. Zsigmond kezdett tudatára ébredni annak, hogy nagyobb szabású előkészületekre van szükség, ha maradandóbb sikert akar elérni. Ez irányban első lépése az volt, hogy IX. Bonifácius pápát megkérte, hogy hirdessen keresztes hadjáratot a török ellen. A pápa tényleg e hadjárat után 1392. december 8-án kelt két bullájával mindazokat, akik Zsigmond seregében a török ellen harcoltak, a szentföldre zarándoklók minden előjogában és teljes búcsúban részesítette. A következő évek eseményei teljes mértékben igazolták Zsigmond aggodalmait és előrelátását.

Bajazid szultán 1393. év nyarán elfoglalta Tirnovot, Sisman bolgár cár fővárosát és ezzel tulajdonképpen Bolgárország megszűnt önálló állam lenni. Ez megtorlás volt azért, mert a bolgár cár Zsigmonddal tárgyalásokat folytatott. Bolgárország eleste Magyarországon nagy megdöbbenést okozott. Zsigmond ekkor követséget küldött Bajazid szultánhoz és tiltakozott Bolgárország megszállása ellen, mert az a magyar koronának birtoka. Bajazid fennhéjázó és kihívó módon válaszolt a követeknek. /Zinkeisen: i. m. I. 286. / E követség hírül hozta azt is, hogy a szultán egész erejével készül Havas- elvének meghódítására.

Amint előzőleg kifejtettük, úgy a havas- elvi, mint a moldvai fejedelmek sohasem voltak hű alattvalói a magyar királynak. Zsigmond trónra léptekor ki is vonták magukat a magyar korona fennhatósága alól és Ulászló, lengyel királlyal léptek szövetségre. /Aschbach: i. m. II. 71 és köv. Huber: Geschichte Österreichs, II. 343 és köv. / Ez mutatja legjobban, hogy Zsigmond uralmát mennyire gyengének tartották. Biztosabb védelmet reméltek ezen oláh fejedelemségek a fenyegető török veszedelemmel szemben a lengyel korona fennhatóságában, mint a magyar király uralma alatt. Zsigmond uralkodása elején annyira le volt kötve más irányban, hogy tünie kellett az oláh fejedelemségek elpártolását. Most azonban Magyarország határainak biztosítása és megvédése szükségessé tette, hogy a két oláh fejedelemség ügyeibe beleavatkozzon, mert belátta, hogy ezeknek elbukása után a szultán előtt újabb ut

nyilik meg Magyarország felé. Mielőtt azonban ezen tervének megvalósításához hozzáfoghatott volna, a nápolyi párt délvidéki lázadását kellett levernie. A Horvátiék újabb felkelése eltántorította Tvartko utódát, Dabisát, a bosnyák királyt is, ki pedig csak a mult esztendőben ismerte el Zsigmond jogait Bosznia felett. Zsigmond ekkor erélyes cselekvésre határozta el magát. Április 12-ére országos gyűlésre hívta a rendeket Budára, elrendelte a nemesi felkelést és rendkívüli hadiadóként minden két portára egy arany forintot rótt ki. /Fejér: Cod. dipl. X.-I. 256./

A török ellen Ilsvai Leustákot, nádort és Kanizsai érseket küldte a határokra. Ez a sereg azonban már május havában visszatért a délvidékről. /Szilágyi: i. m. III. 416 és 422. l. / Ugyanebben az időben török portyázók törtek be és Gatalon a pálosok kolostorát feldúlták. /Pesty: Krassó. II. 176./

Zsigmond maga a nyár elején Garai Miklós és János bánokkal Boszniába vonult be és Dobor várának elfoglalásával a lázadást leverte és Dabisát meghódolásra kényszerítette. A délvidékről Zsigmond visszatérve Sandeczben Ulászló lengyel királlyal találkozott, akivel az oláh fejedelem-ségek ügyében tárgyalt. Erre égető szükség is volt, mert Bajazid szultán ez év őszén nagy sereggel, melyben Lázárevics István is jelen volt csapataival, betört Havaselvére, Kis-Nikápolyt elfoglalta és Mircse /Mircea, Mirxa/ oláh vajdát elűzte. Ezért Zsigmond Lengyelországból visszatérve ismét a déli határhoz sietett és augusztus 10-én Omoron tartózkodott. /Pesty: -Ortvay: Tem. Okl., 143 és 144 sz. / Innen hosszabb tartózkodásra Szegedre ment. /Ráth: i. m. 99. / Itt várta be a főurak bandériumait és innen indult, hogy először István, moldvai vajdával számoljon le. Serege jelentéktelen ellenállással találkozik csak és akadálytalanul jut el Szucsaváig, ahol István vajda leteszi kezeibe a hűségesküt. /Huber: i. m. II. 546. Fejér: Cod. dipl. X.-II. 273 és 438. és X-IV. 660. /

1395. év február 14-én Zsigmond már Brassóban van, ahol Mircse, az elűzött oláh vajda hűséget esküdött Zsigmondnak. /Fejér: X-I. 270. / A sereg már áprilisban megindult Havaselvére. Zsigmond májusban indult utána. Veres harcokat kellett vívni a törökökkel és a velük tartó oláhokkal. A hadjárat

legfontosabb mozzanata a Duna balpartján fekvő Kis-Nikápoly ostroma volt, amelyet véres küzdelmek után el is foglalt a magyar sereg. Az ostrom közben értesült Zsigmond Mária királyné tragikus haláláról. Haladéktalanul visszaindult seregével. Mircse álnok módon, a töröktől való félelmében, kit ilyen viselkedésével remélt megengesztelni maga iránt, megtámadta a visszavonuló magyar hadakat, melyeknek úgy kellett utat vágni az elpártolt oláhokon és törökökön át. /Huber: i. m. 543./ Így e sok áldozatba került hadjáratnak nem maradt más eredménye, mint Kis-Nikápoly birtoka.

Zsigmond ez év augusztusában újból a délvidéken tartózkodik. Augusztus 24-én a Szörény melletti táborból Orsován, és 25-én ugyanon a dunai révnél keltez okleveleket. /Thallóczy L.: Mantovai követjárás Budán 1395-ben, 35./ Az utóbbi napon Sebes közelében ^{Kiadó} is keltez oklevelet, ^{ben} amelyben a Blagay testvéreket az Oláhországban tanusított hű szolgálataikért megjutalmazza. /A Blagay-család oklevéltára, 106. sz./ Zsigmond e délvidéki tartózkodásának tulajdonképeni okáról és céljáról nincs tudomásunk. Talán a határok védelméről akart gondoskodni. Igyekezete ugyanis már korábban is arra irányult, hogy az ország határait biztosítsa a török beütések ellen. Ezért a királyi várakat szaporította. Így pl. 1395. február 15-én Brassóban kiadott levelével megszerezte Csáki Miklós, temesi főispántól, aki főleg Szerbiában a török és Moldvában István vajda ellen szerzett érdemeket, Csák ujonnan épült várát Temesben és Kövesd várát Krassóban. /Pesty: Krassó. III. 137. sz./

Zsigmond távozása után szeptember havában betörték a törökök és Krassó és Temes megyéket pusztítva Temesvár felé nyomultak. Ekkor Marczali Miklós főispán elkeseredett harc árán legyőzte őket Csáknál és egy elvett zászlót felküldött a királynak. /Pesty-Ortvay: Tem. okl. 154. és 188. sz./ Zsigmond ekkor Szerémségben tartózkodott és egy boszniai hadjárat terveivel foglalkozott, de november 25-én ismét Budán volt. Itt értesült arról, hogy a törökök beütöttek Oláhországba és Temesvár környékére. Ekkor Zsigmond azzal a gondolattal foglalkozott, hogy Temesvárra megy az urakkal a határok védelméről tanácskozni. /Thallóczy: i. m. 86 és 110./

Ugyanakkor Losonczy István, ki a havasalföldi határok védelmével volt megbizva, segítség hiányában odaveszett és vele Havaselve és az Alduna vidéke is. /Szilágyi: i. m., III. 428. / Ugyanakkor Bajazid szultán hatalmába kerültek Orsova és Viddin várak is. /Pesty: Ször., III. 395. /

III. Zsigmond első kísérlete egy a török ellen irányuló

európai koalíció létrehozására.

Ha végigpillantunk azokon a hadjáratokon, melyeket Zsigmond az 1395. esztendőig a törökökkel szemben viselt, azt látjuk, hogy e vállalatok nagyon egyszerűek, sőt teljes joggal azt mondhatjuk, nagyon kisszerűek voltak. A hadra kelt sereg létszáma kicsiny, a kitűzött cél elérésére gyenge. Egy-két hónapra való élelemmel ellátva hatoltak be az ellenséges területre és ott csak por-tyáztak. A nyílt csatákban, vagy várak ostrománál elért sikereket sohasem aknázták ki, megelégedtek a pillanatnyilag elért eredményekkel. Így történhetett azután az, hogy a magyar sereg visszavonulása után a török martalóc csapatok azonnal újból megjelentek a magyar határon. E hadi vállalatok tehát inkább csak kárt akartak tenni az ellenségben és azt megfélemlíteni, ami azonban nem sikerült. Maradandó hatást nem tudtak elérni. Sőt sokszor ezek az átmene-ti sikerrel járó hadjáratok károsak is voltak. Az aldunai szláv államok csak azt látták ezekből a hadjáratokból, hogy azok évről-évre megismétlődnek, de sem őket nem tudják véglegesen felszabadítani a török fennhatóság alól, sem a török terjeszkedést nem tudják megakadályozni. Így lassanként megin-gott bizalmuk a magyar birodalom erejében, nagyobb biztonságban érezték ma-gukat, ha a török hűbérur iránti hűségben megmaradnak. Ezzel Magyarország el-veszítette természetes szövetségeseit a törökkel szemben, sőt a megbizhatat-lan renegát államok közeli szomszédsága fokozta a helyzet veszedelmességét, megnehezítette az ország határainak védelmét. A török viszont vérszemet ka-pott és annál bátrabban haladt előre hódításaiban. Rendszeresen kezdtek be-törni az ország területére. A betörő törökök eleintén és még sokáig nem fog-laltak, hanem csak raboltak és pusztítani akartak. Zsákmányolva, dulva, égetve, gyilkolva száguldozták be a magyar vidékeket, rabláncra fűzve a lakósokat. Becsapásaik alkalmával ravasz ovatossággal kerülték a magyar hadakkal való megütközést és a legtöbbször a magyarok voltak azok, kik őket felkeresték és megtámadták.

Zsigmond volt az első európai államférfiu, -a pápákön kívül, -ki teljes mértékben felismerte az új ázsiai hatalomban rejlő és az európai népeket egyetemlegesen fenyegető nagy veszélyt. Ennek a veszélynek a leküzdését tette életfeladatává, egész politikáját e cél megvalósításának rendelte alá.

/G. Beckmann: Der Kampf Kaiser Sigmunds gegen die werdende Weltmacht der Osmanen 1392-1437. Gotha. 1902. Bev. V. és 4.1/Uralkodásának első éveiben szerzett tapasztalatok hamarosan meggyőzték azonban őt arról, hogy e nagyszabású tervének elérésére nagyobb erők szükségesek, mint amilyenek neki állanak rendelkezésére. Magyarország a pártvillongások következtében elgyengülve, délszláv hűbéres államait, természetes szövetségeseit a törökkel szemben elveszítve, képtelen volt e nagy feladattal egymagában megbirkózni. Zsigmond viszont nem birta oly mértékben a nemzet összeségének bizalmát, hogy tervét nemzeti gondolattá tudta volna tenni, a nemzet összes erejét e cél szolgálatába tudta volna állítani. Kénytelen volt tehát idegen segítség után nézni.

Zsigmond már 1393. óta nagyarányú terveket kezdett kovácsolni. Érintkezésbe lépett a pápával, a görög császárral, Franciaországgal, Angliával, a német fejedelmekkel, a rhodusi lovagrenddel, a velencei köztársasággal, hogy a régi keresztes háborukra emlékeztető nagyszabású keresztes hadat toborozzon össze, mellyel véglegesen kiűzze a törököt Európából. A török elleni hadjárat gondolata 1395-ben tényleg teljesen áthatotta az akkori keresztény Európát, de első sorban Magyarországot, amelyről Zsigmond egy 1395. április 3-án kelt levelében azt mondta: "Ezen ország a többi kereszténység fala és védpajzsa." /Thallóczy: Mantovai követjárás stb. 90./

Az 1396-i keresztes hadjárat megindításának kérdésében meglehetősen bizonytalanság uralkodik abban a tekintetben, hogy vajjon Magyarország, Byzanc, vagy Franciaország volt-e a kezdeményező? A valóságban úgy Magyarországnak, mint Byzancnak és Franciaországnak, egyaránt akartak és terveztek keresztes hadjáratot. Az időbeli elsőbbség kérdése a jelen esetben tulajdonképpen lényegtelen, mert mind a három hatalom részéről egyformán megvolt a szándék és akarat. Mégis szükséges e kérdés tisztázásával behatóbban foglalkozni,

mert így tisztázhatjuk csak azt a kérdést, hogy mi volt tulajdonképpen az 1396-i hadjáratnak a célja, amit a résztvevők eredetileg el akartak érni.

Delaville le Roulx szerint /La France en Orient au XIVe siècle, Paris, 1885. 229./ Guillaume de la Trémoille küldetése adta meg az első impulst a török elleni hadjáratra, ki az európai kormányokat járta végig, hogy egy ligát hozzon létre. A kereszties hadjárat gondolata azonban sokkal régebbi és Velence volt annak tulajdonképeni felvetője abban a formában, amint az később megvalósult. A velencei signoria ugyanis 1394. május 21-i határozata értelmében Mánuel császárnak, kit Bajazid szultán serege Konstantinápolyba bezárva tartott, bár formális ostromzárról nem lehetett szó, azt tanácsolta, hogy írjon leveleket a pápának, a római császárnak és a többi fejedelmeknek, fesse le országának kétségbeejtő helyzetét, hogy azok hadra készüljenek "pro conservatione fidei catholice et imperii sui et de possessione infidelium". Velence késznek nyilatkozott ebben Manuelt támogatni "ad ea, quae per nos honeste fieri possint temporibus futuris".

/"Max Silberschmidt: Das orientalische Problem zur Zeit der Entstehung des türkischen Reiches nach venezianischen Quellen. Leipzig. 1923. 86. 1./

A gondolat felvetése után annak megvalósítását Velence hagyományos politikájához híven átengedte másoknak, és pedig első sorban Zsigmondnak. Zsigmond már 1393-ban kezdett ez irányban tárgyalásokat Velencével. /Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium. IV. ed. Ljubic. 363. 373. 374./ 1394. év szeptemberében Zsigmondnak egy követe jelent meg Velencében és segítséget és támogatást kért a törökök ellen, kik országába betörttek. A signoria azt a conventionális választ adta, hogy oly mértékben, mint más hatalmak nyújtanak segítséget, a signoria is kész azt megadni és megteszi, ami helyes és észszerű, amint a signoria hasonló esetekben megtenni szokott. /Silberschmidt: i. m. 47./

Meglepő e semmit mondó válasz, ismerve a fent vázolt előzményeket, és azt a viszonyt, amelyben Velence Zsigmonddal ez időben állott. E látszólagos következetlenségnek azonban nyomós okai voltak. Lássuk ezeket. Velence

kezdetől fogva Zsigmond érdekeit mozditotta elő és támogatta őt a nápolyi párttal való harcaiban. Segitette annak idején Mária királynét a zendülők kezeiből kiszabadítani, mert érdekeivel ellenkezett, hogy Nápoly és Magyarország birtoka egy kézben egyesüljön és így az Adrián való uralma veszélybe kerüljön. Most mégis tartózkodó álláspontot foglal el Zsigmond kérésével szemben és részvételét attól teszi függővé, hogy a többi európai hatalmak is csatlakozzanak a tervezett hadjáratához. Velence e tartózkodó magatartásának az egyik oka az volt, hogy nagy érdekei forogtak kórkán keleten, a török hatalmi érdekkörben. Ezeket bizonytalan vállalkozások miatt veszélyeztetni, Bajazid szultánnal való amugy is feszült viszonyát megzavarni nem akarta. Jellemző e tekintetben az a levél, amit a signoria 1394. év őszén küldött a római curiának, amikor IX. Bonifácus pápa egy követet Velence területén keresztes hadat hirdetett a török ellen. "A signoria nem gondol arra, hogy ősei nyomdokairól, kik hű követői voltak az egyháznak, letérjen, de mivel e prédikációkból csak baj és veszedelem származhatik polgárainkra, kik török területen tartózkodnak és ez bizonyára nem szándéka a pápának, Velence területén eltiltja a kereszteshadjáratra való prédikálást." /Silberschmidt: i. m. 102. l. /

Nyilvánvaló ebből Velence magatartásának az oka. Nem akarta magát exponálni, amíg biztosíték nem volt arra nézve, hogy a vállalkozás sikerrel biztat. Velence politikája a törökkel szemben az volt, hogy a háboru mellett izgatott, azon munkálkodott, -titokban, -de részt nem akart benne venni. Ezért vonultak vissza, amint látták, hogy Zsigmond teljes odaadásal dolgozik azon, hogy a titokban általuk is óhajtott keresztes hadjárat létre jöjjön. Ezért adnak hasonló kitérő választ Mánuel követének is 1394. december havában, mert hiszen eredeti elgondolásuk megvalósításán már mások: Zsigmond, munkálkodnak. Itt megtaláljuk a feleletet arra is, hogy mennyiben lehet Byzancot tekinteni az 1396-évi hadjárat kezdeményezőjének. Byzanc ugyanis épen Velence útján értesülve Zsigmond tervéről 1395-ben követ: Manuel Philanthropinos útján egyességre lépett Zsigmonddal. Már Zsigmond befolyásának tulajdonítható az, hogy egy byzanci követ 1395-ben

a burgundi udvarban is megjelenik, hogy a hadjáratról tanácskozzék./Dela-ville:i.m.228./

Velence habozó viselkedésének másik oka a tervezett hadjárat céljaival van összefüggésbe. Figyelembe kell vennünk azt a tényt, hogy két, eredetileg egymástól különböző célokat kitűző terv olvadt össze. Zsigmond célja az volt, hogy Havaselvét felszabadítsa és Bolgárországot visszafoglalja. A görög császár és Velence is Konstantinápolyt akarta a török megszállás alól felszabadítani és a törököt kiszorítani Európából. Velence hamarosan felismerte, hogy Zsigmond eredeti tervének megvalósítása semmi előnyt sem jelent reája nézve, még ha az teljes mértékben sikerül is. A török továbbra is ur marad Európában, Konstantinápoly továbbra is ki lesz szolgáltatva a szultán önkényének, Velence továbbra is kénytelen lesz megalkuvó viselkedéssel a barátságos viszonyt fenntartani a török birodalommal. Nem akarta tehát magát céltalanul compromittálni és ezért tette segítségét attól függővé, hogy tényleg az európai nemzeteket egyesítő keresztes hadjárat jön létre szárazon és vizen, melyben résztvesznek a franciák, angolok, kik bizonyára nem elégednek meg azzal a céllal, hogy Magyarország hűbéres államait szabadítsák fel a török járom alól, hanem a török végleges kiűzését fogják akarni. Amikor e feltételek legalább részben teljesültek, Velence sem vonhatta ki magát abból a hadjáratból, melynek gondolatát tulajdonképpen ő vetette fel először, mint láttuk./Silberschmidt:i.m.92. és 99-102 ll./ Velencének számolni kellett a nyugati államokkal. Nem kockáztathatta népszerűségét a nyugati államokban, főleg Franciaországban és Burgundban, melyek legnagyobb fogyasztói voltak azáltal, hogy e keresztes hadjáratból kivonja magát. Támogatását azonban olyan feltételekhez kötötte, és oly mértékben adta meg, hogy nyilvánvaló előttünk, hogy e hadjáratban való részvételt nem tartotta előnyösnek. Zsigmond követe, Kanizsai Miklós 1395. márciusában megjelent a signoria előtt, hogy végleges megállapodást teremtsen. Velence végleges válasza az volt, hogy a signoria kész a keresztes hatalmak által felállítandó flotta 1/4 részét saját költségére kiállítani, ha a magyar király a francia és angol fejedelmekkel együtt vonul

hadba. Ha e fejedelmek részvételüket megtagadják és a magyar király csak a lengyelek, bosnyákok, osztrákok segítségére támaszkodik, Velence szabad kezet biztosít magának az általa nyújtandó segítséget és támogatást illetőleg.

1396. év április havában Zsigmond követe újból Velencében van és emlékezteti a signoriát előző esztendei ígéretére, mert a magyar király májusban megindítja a hadjáratot a török ellen. Velence hivatkozott arra, hogy a kikötött feltételeket nem teljesítették, mégis megígérte, hogy négy gályát a legkésőbb július közepéig Konstantinápoly alá küldeni. Velence már ekkor jól tudta, hogy tényleges beavatkozására nem fog sor kerülni. Eleve lehetetlen volt ugyanis az, hogy Zsigmond, aki május 21-én akart elindulni hadaival, július-augusztus hónapokban már Konstantinápoly alatt álljon. Lehetetlenné tette ezt maga a puszta távolság is, nem is véve figyelembe azt, hogy egyrészt ellenséges területen kellett átvonulni, másrészt az a körülmény, hogy a francia-burgundi hadak csak április végén kezdtek gyülekezni Montbéliardban. Velence ennek dacára azért ígérte meg négy gályának keletre való küldését, mert március havában Emmanuel Philanthropinos byzanci követől arról értesült, hogy Zsigmond és Mánuel között megállapodás jött létre, melynek értelmében Mánuel saját költségén tíz és Zsigmond költségére 3 gályát szereltet fel. Viszont Zsigmond kötelezte magát arra, hogy június végén Konstantinápoly alatt lesz. Erre a célra Zsigmond a követnek Velencében 30 ezer dukátot ki is utaltatott. Silberschmidt: i.m. 53. 104-106. 146. és 151. lapokon. /Velence keleti érdekeltsége szükségessé tette, hogy Konstantinápolyban befolyása ne csökkenjen. Tehát a fenti okokon kívül szükséges volt, hogy Velence képviselve legyen a készülők között. Így adta ki a signoria a parancsot Tommaso Mocenigonak, a későbbi nagyhirű dogának, 1396. május 18-án, hogy négy gályával legkésőbb július közepén Konstantinápoly alatt legyen. /Mon. Slav. IV. 374. Silberschmidt: i.m. 158. /

Zsigmond a franciáknak és burgundoknak köszönhette, hogy terve megvalósult. E korban a nyugati népek között a franciák kísérték a legna-

gyobb érdeklődéssel a keleti eseményeket. Az utolsó kereszteshadjáratok tulajdonképpen francia expedíciók a hitetlenek ellen. Szent Lajos hadjárata Tunis ellen /1270./ megtalálta folytatását Bourbon hercegnek vállalatában Tunis ellen 1390-ben. Az angol háboruktól megszabadulva a francia lovagság egyedüli vágya az volt, hogy keleten a törökök ellen harcolhasson. Az oly egyének, mint Boucicaut marsall és d'Eu grófja típusai azoknak a francia lovagoknak, kik a régi kereszties vitézeket akarták utánózni. Ha figyelembe vesszük, hogy Boucicaut ép úgy harcolt a görög császárért, és Genuáért a velenceiekkel, mint az egyiptomi szultánért és Tamerlánért, akkor megértjük, hogy a francia és burgundi lovagok az 1396-i hadjáratnál inkább gondoltak lovagi kalandokra, mint sem egy komoly és nagy jelentőségű hadjáratra. Bátran állithatjuk, hogy e lovagok nem voltak teljes tudatában a hadjárat politikai jelentőségének. Ugy harcoltak a katholicus hitért a hitetlenek ellen, mint a 12. századi kereszties lovagok.

/Silberschmidt: i. m. 103./

IV. Az 1396-i hadjárat és a nikápolyi csata.

/Az 1396-i hadjárat és a nikápolyi csata ismertetésénél a következő művekre támaszkodunk: Brauner: Die Schlacht von Nikopolis. Breslau. 1876. G. Köhler: Die Schlachten von Nikopoli und Warna. Breslau. 1882. Sisity: Die Schlacht bei Nikopolis, Wiss. Mitteil. aus Bosnien. VI. - G. Kling: Die Schlacht bei Nikopolis im Jahre 1396. Berlin. 1906. L. Kupelwieser: i. m. Bárczay Oszkár: A nikápolyi ütközet. M. Hadtört. Közl. 1894. évf. Kropf: A nikápolyi csata színhelye. Századok. 1894. évf. -/

Zsigmond követe: Kanizsai Miklós VI. Károly francia király udvarában a legteljesebb sikert érte el. Franciaország és Burgund késznek nyilatkoztak résztvenni a tervezett hadjáratban. 1396. év április havában Montbéliardban gyülekezett a francia sereg, melynek vezére Fülöp, burgundi herceg legidősebb fia: János, nevers-i gróf volt. A legkiválóbb lovagok voltak kíséretében, mint Philippe d'Artois, a connetable, d'Eu grófja, Henrique és Philippe de Bar, Jean de Vienne, Franciaország admirálisa, Tremouille testvérek, Jean de Maingre, kit Boucicaut-nak neveztek, Enguer-

rand de Coucy stb./Kling:i.m.12./A fényes sereg Bajorországon keresztül vonult a Duna mellett Budára. Nevers a regensburgi tanácstól hajókat kért és kapott, melyek azután egészen Nikápályig elkísérték a sereget. Utközben egész Európából csatlakoztak a sereghez idegenek. Ezek között a németek voltak a legnagyobb számban: Rupprecht, rajnai pfalczgraf, akésőbbi római király fia, Hohenzollern János, nürnbergi várgróf, több bajor főúr, Strassburg és Nürnberg városok csapatai./Kling:i.m.20./Megjelent Hermann, Cilly grófja is egy erős csapattal./Fejér:Cod.dipl.X-II.247.sz./A sereg június végén érkezett Bécsen át Budára, ahol Zsigmond fogadta őket ünnepélyesen. Budán csatlakozott hozzájuk Philibert de Naillac, a johannita rend nagymestere Rhodusból. Voltak még kisebb morva és lengyel csapatok is, sőt angolok is. Semmi adatunk sincs azonban arra nézve, hogy a lancasteri herceg fia is jelen lett volna. Semmi említés sem történik t.i. róla abban a részvétiratban, melyet a velencei signoria küldött Angolországba a nikápolyi csata után. Mon.Slav.IV.534./Egy kisebb francia csapat de Coucy és Henrique de Bar vezetésével alatt Lombardián át vonult Velencébe, ahol kérésükre a tanács egy gályán átszállíttatta őket Zengg-be /Segna /.Delaville:i.m.248./

Magyarországban is lázas előkészületek történtek a hadjáratra. Bajazid szultán ugyanis már 1395. novemberében hadat üzent azzal, hogy jövő tavasszal Magyarországra fog törni./Thallóczy:Mantovai követjárás Budán.71./Az országnagyok erre már decemberben elrendelték az általános felkelést, amelynek kihirdetésére a király minden vármegyébe két biztost küldött./Szilágyi:i.m.III.428./A főnemeseik teljes számban megjelentek bandériumaikkal. Ott volt a három Kanizsai testvér /Fejér:X-II.252.sz./Garai Miklós bán /Fejér:X-II.201.242.327.sz./Ilsvai Leusták nádor, Rozgonyi Simon /Fejér:X-II.200.sz./Marót János, macsói bán /Fejér:X-IV.127./az országnak minden számottevő nagy ura és a köznemesség nagy része. Pompás, jól felszerelt sereg volt ez és könnyen hihető, hogy a sanguinicus Zsigmond láttára így kiáltott fel: "quis metuendus est nobis homo? vastum si caelorum super nos pondus rueret, ipsi illud nostris, quas gerimus, hastis, ne laederemur,

sustentare possumus!"/Thuróczi./ Zsigmond Bajazid szultán fenyegetésére eleintén azt határozta el, hogy csak saját országának a védelmére fog szorítkozni./Thallóczy:i.m.71./ A keresztések hadi tanácsa Budán azonban a támadó hadjárat mellett döntött és Nikápoly visszavételét tűzte ki maga elé első célul./Kling:i.m.30./

Nem mellőzhetjük el, hogy itt rá ne mutassunk arra, hogy mennyire jogosult volt Velence korábbi magatartása a hadjárat célját és remélhető sikerét illetőleg. Irreális volt Zsigmond terve, hogy egyenesen Konstantinápoly alá vonul. Ez a viszonyok nem ismerését, vagy ami ép oly veszedelmes, félreismerését mutatja. Mintha Zsigmondnak tudomása sem lett volna arról, hogy van egy erős balkáni Törökország is és hogy Drinápoly török kézen van !

Julius elején indult el a sereg Budáról a Duna mentén Orsova felé. Julius közepén, Szent Margit ünnepe körül a törökök szövetkezve a tatárokkal és szerbekkel megjelentek Temes megye területén és többek között felgyújtották Uj-Bécset. Marczali Miklós és öccse, Dénes Füzes-Oroszi és Máráz városa között, Temesvártól nyugatra verték meg a rablókat./Pesty-Ortvay:Tem.okl.,154.és 188.sz./

Zsigmond augusztus 13-án Orsovánál volt. Ekkor állított ^{kei}adománylevelet, melyben Marczali Miklós temesi főispánnak és testvéreinek több birtokot adományozott a törökök elleni harcokban szerzett érdemeikért. Augusztus 18-án Novigrád közelében Csáki Miklósnak, valamint György testvérének Körösszeg várát és városát adományozza új adomány címén, mert Temesvárról a végeket erősen védték./Pesty-Ortvay:Tem.okl.,154 és 155 sz./

Orsovánál kelt át a sereg a Dunán. Első ellenállásra Viddinnél /Bodon/ találtak. E várát Stracimir védte, de hamarosan bevették. Stracimir elmenekült. Ez alkalommal ütötte lovaggá Zsigmond Nevers-t és több francia nemes ifjút./Kling:i.m.35./ Hasonlóképen elfoglalta a sereg Orehovo /Rahowa/ bolgár erősséget is./Kling:i.m.35./ Szeptember 8-án érkezett a had Nagy-Nikápoly alá, melyet erős török őrség védett. A várát rendszeres

ostrom alá fogták. Eközben Bajazid szultán is elindult Konstantinápoly alól, melyet ostromzár alatt tartott és a Sipka szoroson át vonulva szeptember 20-án Tirnovo-ba érkezett. Itt találta Maróti János, kit Zsigmond küldött ki felderíteni, hogy a török sereg hol tartózkodik. /Fejér: X-IV. 127. sz. / Szeptember 24-én este a felderítésre kiküldött nádor már a nikápolyi halmokon találja Bajazid felvonuló seregét. /Kling: i. m. 60. / Szeptember 25-én /Kling: i. m. 109. / történt meg a csata, melyet a keresztény sereg a franciák fegyelmetlensége miatt elvesztett. /Kling: i. m. 82-103. ll. Fejér: X-II. 252. 257. 200. 247. 248. és X-IV. 127. sz. / A keresztény sereg teljesen megsemmisült. A francia nemesek legnagyobb része a csatában lelte halálát, míg János, nevers-i gróf, a fővezér, de Coucy, Henrike de Bar és mások számosan török fogságba kerültek. A foglyok nagy részét Bajazid szultán felkoncoltatta boszúból, mert a francia lovagok elbizakodottságukban a hadjárat folyamán kezükbe került török foglyok egy részét levágták. /Horváth M.: Magyar tört., II. 406. / Csak azoknak kegyelmezett, kikért váltásdíjat remélt. A magyarok közül is sokan elestek az ütközetben, mint Perényi Miklós és János, Csáki István, Maróti Dénes, stb. Ilsvai Leusták nádor és mások pedig fogságba kerültek. /Fejér: X-II. 418. 429. 438. 475. és X-IV. 25. 63. / Bajazid szultán nem aknáztatta ^{le} a győzelmet teljesen, igaz ugyan, hogy csapatai a határig üldözték a csekély számú menekülőket és az országba is betörték, de ő maga seregének java részével visszatért, hogy folytassa Konstantinápoly lassu ostromát. /Szilágy: i. m. III. 434. /

Zsigmondot a csatából Cillei Hermann gróf, Hohenzollern János gróf egy dunai hajóra mentették ki. Kiséretében volt Philibert de Naillac, a rhodusi lovagrend nagymestere, Kanizsai János, az esztergomi érsek és annak testvére, István és többen. /Fejér: X-II. 252. 257. 247. sz. / Zsigmond a főurak egy részét hazaküldte, hogy az ország védelméről gondoskodjanak, ő maga pedig Kanizsai érsek, Cillei Hermann, a nürnbergi várgróf és a rhodusi nagymester kíséretében lehajózott a Dunán a Fekete tengerig. Itt vette fel a menekülőket Tommaso Mocenigo velencei admirális gályájára és vitte

sértetlenül Konstantinápolyon át Dalmátiába, ahonnan 1397. év tavaszán visszatért Magyarországra. Zsigmond 1397. május 29-én már Budán ad ki oklevelet. /Fejér: X-II. 244. sz. / Mocenigo szolgálataiért jutalmul Zsigmondtól ezer dukátra kapott utalványt, amit Velencének kellett kifizetni abból a hét-ezer dukátból, amit évenként kellett a királynak kifizetni. /Mon. slav. 578. sz. /

János neverssi grófot társaival együtt Drinápolyon át Gallipoliba vitték. Amikor Zsigmond a Dardanellákon át hajózott, Bajazid szultán kiállította a foglyokat a tengerpartra és kiabálniók kellett, hogy Zsigmond váltsa ki őket. /Delaville: 288. / A foglyokat azután Brüsszába vitték. Hosszas tárgyalások és alkudozások után sikerült a neverssi grófot kiváltani, ki Velencén át 1398. tavaszán érkezett vissza Franciaországba. A váltságdíjat, melynek egy részét Zsigmond vállalta magára, Dino Rapondi, luccai bankár segítségével sikerült előteremteni. /Fejér: X-II. 264. 384. sz. Mon. Slav. IV. 563. / Velence ez ügyben minden összeköttetését felhasználta, amit a francia király és a burgundi herceg nyomatékosan elismertek. /Mon. Slav. IV. 397. /

A nagyszabású vállalatot oly tragikus módon befejező nikápolyi csata szerencsétlen kimenetelének okait a következőkben állapíthatjuk meg: A keresztény sereg a szószeros értelemben vett "lovagsereg". Teljesen hiányzik belőle az erős főparancsnoki hatalom, mely rendelkezéseinek mindenkor érvényt tud szerezni. Zsigmondnak tárgyalásokat kell folytatni a lovagokkal a csata-tervet illetőleg és a lovagok a királlyal szemben saját akaratukat érvényesítik. Ennek következtében hiányzik a keresztény támadásból az alaposan átgondolt csataterv egységessége, a sereg egyes részei egymástól függetlenül vesznek részt az ütközetben, egymást támogatni nem tudják és egyenként semmisülnek meg. Számbavehető gyalogság nem szerepel a csatában. Ennek következtében a sereg taktikája a régi, középkori, lovagi lovas-taktika, ami a franciák támadásában válik leginkább szembetűnővé. Ezzel szemben a török sereg erélyes és öntudatos főparancsnokság vezetése alatt a sereg csapat-nemeinek megfelelően kidolgozott csataterv szerint egyöntetűen vett részt a csatában. A lovasság mellett

jelentékeny gyalogság is szerepelt zárt alakzatban. A nikápolyi csatában a török gyalogság fontos előkészítő feladatokat oldott meg úgy a franciák, mint Zsigmond támadása alkalmával. A gőfegyvernem még e csatában a lovasság, mely a döntést kivívja, de már nem a nehéz, hanem a könnyű fegyverzetű lovasság. Ebben az ütközetben szerzett katonai tapasztalatok alapján a következő hadjáratokban mind nagyobb és nagyobb szerepe kezd lenni az önállóan alkalmazott gyalogsági tömegeknek a könnyű lovasság mellett. /Kling: i.m. 110./

A francia lovagok lezárultak lovukról

1 gyalog harcra fordultak és elverette Zsigmond

Lovak belátva veszélyüket a

táborba

Ez látva Zsigmond serege mepremitte

és elverette császárt is birtotta, nehogy meneküljön

csatában egykészt kezdjen a szultánnal. /Mon. Slav. IV. 402. 403./

A Bécsben összehívott rendek kimondták a háború szüneteltetését

sógot és a bécsi majus havában általános törvénykezési gyűlés

al a háború véget ért. A török háború terve ez évben nem valósult meg

talán, hogy az év végén mégis sürgős intézkedéseket tett az

Bullányi György a katonai következtében a magyar fegyveres

nagyon erősített és csak 1445-ben, illetőleg 1441-ben sikerült

bát a magyar királyból. /Bullányi: Bruchstücke z. Gesch. d. Ungarn

Bruchstücke. Wien, Wittell. aus Bozen, III. 331. /Zsigmond

gyűlés hívott össze, melyet szeptember 25-én nyitott meg és

megtartott. /A tennivaló országgyűlés rendelkezései

1445. évi és a H. Hirtónélm. III. 189-242./

V. A nikápolyi vereség bel-és külpolitikai következményei.

A határok védelme. Boszniai és szerbiai sikeres hadjáratok.

Zsigmond a szerencsétlen hadjárat dacára sem vesztette sem bátorságát, sem bizalmát. Követei már 1397. év februárjában Velencében vannak, hogy egy új kereszteshadjárat tervének megnyerjék a signoriát. Hivatkoztak arra az egyességre, melyet Zsigmond Konstantinápolyban Mánuel császárral létesítette. Velence azonban nem akart többet hasonló vállalatban résztvenni, minden bizalmát elvesztette Zsigmond iránt. Igen nehezen szánta el magát arra, hogy Zsigmond unszoló kérésére követséget küldjék hozzá. Ez a követség azonban kizárólagosan udvariassági actus volt, mert a követek: Michael Steno, Fantinus Georgio és Tommaso Mocenigo határozott utasítást kaptak, hogy érdemleges tárgyalásokba semmi körülmények között se bocsátkozzanak. /Silberschmidt: i. m. 170. / Zsigmond egyuttal a görög császárt is biztatta, nehogy reménytelen helyzetben egyezkedést kezdjen a szultánnal. /Mon. Slav. IV. 402. 407. /

A Budán összegyűlt rendek kimondták a háboru szükségességét és Zsigmond május havában általános törvénykezési szünetet rendelt el a hadviselés idejére. A török háboru terve ez évben nem került kivitelre, de az alvidék védelme sürgős intézkedéseket tett szükségessé. A Balkánon ugyanis a kudarc következtében a magyar fegyverek tekintélye nagyon süllyedt és csak 1408-ban, illetőleg 1411-ben sikerült újból e csorbat némileg kiköszörölni. /Thallóczy: Bruchstücke z. Gesch. d. Despotenfam. Brankovic. Wiss. Mitteil. aus Bosnien, III. 331. / Zsigmond Temesvárra országgyűlést hívott össze, melyet szeptember 25-én nyitott meg és amely egy hónapig tartott. /A temesvári országgyűlés rendelkezéseit Knauz Nándor tette közzé a M. Történelmi Tár-ban: III. 189-242. /

Ennek az országgyűlésnek a legfontosabb teendője volt az ország határainak a védelméről gondoskodni. Ezért több fontos hadügyi és pénzügyi rendelkezést hozott. Elhatározták, hogy "ha a jelenlegi háborus idő alatt az ország határait ellenséges támadás fenyegeti és az ott hivataloskodó zászlós ur a határt megvédeni nem tudná, minden zászlós ur és birtokos nemes, a közös, tehát osztatlan kurián lakók közül egy-egy, a többiek, tehát osztottak, fejenként személyesen tartoznak fegyvert fogni és a királlyal, vagy ennek akadályoztatása esetén a nádorral a fenyegetett részekre vonulni; a jobbágyos nemesek kötelesek azonkívül minden 20 jobbágy után egy ijjal a felfegyverzett katonát kiállítani." További intézkedés az volt, hogy ha a jobbágyos nemes a király felhívására a hadból elmarad, jobbágyaival helyettesítheti magát, vagy fizet minden jobbágy után egy aranyat; a jobbágy nélküli nemes, ha egészséges, elmaradásáért 3 márkát fizet birságul. Az ország határainak a védelmét tartotta szem előtt ezen országgyűlés azon rendelkezése, mely nem engedte meg a Dráván túl a jobbágyok szabad költözését. A török veszedelem hírére ezek ugyanis elköltöztek volna, ami a nemesek tönkremenetelét, sőt az egész vidék elnéptelenedését idézte volna elő.

/Erdélyi László: A magyar lovagkor társadalma és művelődése 1205-1526.

53.1./

A hadi célokat szolgáló pénzügyi intézkedések közé tartozott Zsigmondnak az az intézkedése ezen az országgyűlésen, hogy hadi, mintegy kereszt-célokra lefoglalta az egyházi tizedek felét és ennek fizetése alól a jobbágytalan nemeseket felmentette. /Erdélyi László: i.m. 32.1./

Ugyancsak ezen az országgyűlésen Zsigmond, miután a nemesek megajánlották neki minden kaputól, úgy a magukétól, mint jobbágyaikétól a 1/2 forintnyi hadisegélyt, megígérte, hogy többé nem szedtet collectát azaz 3 garast vagy 1/5 forintot a nemesektől és jobbágyoktól. /Erdélyi László: i.m. 46.1./

Az 1397-i országgyűlés a hadiadót a kamarahaszonnal együtt 121 dénárban állapította meg, amelyből 21 dénár volt a lucrum camere. /Erdélyi L.: i.m. 110.1./

Mindezek az intézkedések azonban azt mutatják, hogy inkább csak az

ország határainak a védelméről akartak gondoskodni esetleges török betörésekkel szemben, de támadó fellépésre nem gondoltak. Valószínűleg a rendeknek ez a tartózkodása indította Zsigmondot arra, hogy felhagyjon a kísérletezéssel, -legalább egyelőre, -hogy Velencét egy újabb közös vállalatra megnyerje.

A teljesen megváltozott politikai helyzet azt idézte elő, hogy Zsigmond egy évtizedig kénytelen volt a törökök kiűzésére vonatkozó nagyszabású tervét elhalasztani. Egyelőre a legnagyobb veszedelem elmúlt. Bajazid nem aknáztta ki győzelmét Magyarországgal szemben, hanem hódító fegyvereit a görög császárság ellen fordította, így Magyarország aránylagos nyugalomban volt a következő évek alatt. /Zinkeisen: i. m. 314-343. / Zsigmondot viszont a következő évek eseményei: egy újabb felkelés leverése Magyarországon, újabb harcok a trónkövetelő Nápolyi Lászlóval és szövetségeseivel, a csehországi zavarok évekre lekötötték.

Zsigmond az 1397. év után következő időben országos hadszervezéssel foglalkozott és igyekezett a temesvári országgyűlés határozatait végrehajtani. Így 1398. november 13-án Szeremlyén intézkedett a Temesvár felé irányuló közfelkelés gyorsítása és pontosabbá tétele végett. /Pesty-Ortvay: Tem. okl., 161. sz. / Sürgette a kivetett adónak a pontos behajtását is. Így Leleszen megtalálható egy nyugtája, melyben elismeri, hogy Domonkos, leleszi prépost, a reá kivetett 215 arany forint hadi adó felét, 107 forintot kezeihez, személyesen lefizette. /Századok: 1871. évf. 620-621. /

Az 1399. évből tudósításaink vannak, hogy a török a viszonylagos nyugalom mellett is állandóan háborgatta a határokat. /Wertner M.: Századok. 1905. évf. 451. / Ez év márciusában a temesi főispánok hirt adtak Budára, hogy török hadak nyomultak be Szerbiába, mire a Szent György napjának nyolcadára Bácsra rendelt hadakat további rendelkezésig visszatartották. /Pesty-Ortvay: Tem. okl., 166. sz. /

Csáki Miklós, temesi főispán, 1400. év szeptember 22-én Himfi Istvának perhalasztást adott, mert vele együtt a határok védelmében résztvett. /Pesty-Ortvay: Tem. okl., 173. sz. / Zsigmond 1401-ben kiadott oklevelében el-

Miklós, főispán, Himfi István feleségétől írt kért, hogy várát kijavítsa.

ismeri, hogy Csáki Miklós és öccse, György, többször megvédték a hazát a benyomuló törökök és szerbek ellen./Pesty-Ortvay: Tem.okl., 186.sz./
 Marczali Miklós, aki 1402. év végéig volt főispán, Mező-Somlyó előtt és Temsvártól északnyugatra, a Nyárad folyó mellett kétizben győzelmeskedett a törökön./Pesty-Ortvay: Tem.okl., 337.sz./

Bajazid szultán 1402. július 20-án Kis-Ázsiában Tamerlántól/Timur Lenk/ vereséget szenvedett. Fogságba került és egy év múlva meghalt. Amikor Bajazid szultán a fogságban elhunyt, hat fia és egy leánya volt életben. Ezek közül a két legfiatalabb fia és leánya nem szerepelnek a török történelemben. A négy idősebb fiu között az atyai örökségért közel tíz évig tartó véres háború tört ki, mely végre 1413-ban Mohammed győzelmével végződött./Zinkeisen: i.m. 402-443./ E tíz esztendeig tartó testvér-háború alatt természetesen nagyobb török vállalkozásról nem lehetett szó és ennek köszönhető, hogy ez idő alatt a törökök Magyarország ellen nagyobb hadjáratot nem indítottak.

E viszonylagos nyugalomnak^{az} fontos következménye lett, hogy Zsigmond 1404-ben és 1405-ben sikeresen avatkozott be Bosznia ügyeibe és Bosznia egy része fölé kiterjesztette a magyar fennhatóságot. A magyar fegyverek e diadalának és Törökországnak a belviszályokból eredő gyengeségének az lett a közvetlen következménye, hogy 1404-ben Zsigmond és Lázárevics István szerb despota között egyezkedések jöttek létre, amik a határok védelmét fokozottabb mértékben biztosították./Morsz.mt.okl., II.96./

Ez év április 16-án értesítette Zsigmond a francia királyt, hogy Lázárevics elismerte az ő fennhatóságát és hogy a hitetlenek és törökök ellen nagyobb erővel fellépve néhány győzelmet aratott./Morsz.mt.okl., II.96./ Szerbiával való barátságos viszonyt az a körülmény is mutatja, hogy 1404. szeptember 1-én Világos vár királyi várnagya és Zaránd vármegye főispánja a szerb Vukasin herceg lett./Morsz.mt.okl., II.97.sz./

Az alvidék védelmére ez időben az ott lakó nemesség várakat emelt. Egy 1400. után keltezett levél szerint Maczedoniai Dancs Péter fia, Miklós, nővérétől, Himfi István feleségétől fát kért, hogy várát kijavíthassa.

sa./Pesty-Ortvay:Tem.Okl.,198 és 200.sz./ Így említik már 1402-ben Temesvár környékén Treuteleknek jobbágyi,széphelyi és ohádi várait./Pesty-Ortvay:Tem.okl.,189.sz./1406-ban Gyertyánosi Csép Miklós és Jakab Gyertyánoson / Gertenyesen / várat építettek,mert az akkori temesi főispán, Ozorai Pippo a mezősomlyói és érsomlyói várnagyoknak megírta,hogy a Gyertyánosiakat az építkezésben ne akadályozzák./Tört.Tár.1884.évf.18.1.11.sz./ Ez adatok is mutatják,hogy a nyugalmasabb évek dacára az állandóan fenyegető veszedelem védelemre készítette a lakósságot.

Zsigmond 1404-ben az aldunai vidék igazgatását és védelmét egy igen erélyes,bátor,szerencséskezű és eszes férfiúra bízta.Ez az olasz származású Philippo de Scolari volt,aki 1369-ben Firenzében született és a trónkövetelő Nápolyi László elleni küzdelmek folyamán Zsigmond használható és hűséges hive lett.Ozorai Borbálát vette feleségül és felesége révén megkapta Ozorát.Innen nevezték a magyarok Ozorai Pippo-nak.Olasz honfitársai Pippo Spano-nak hívták,mert sokféle méltósága között a temesi főispámság volt a legjelentősebb és ezt a méltóságát haláláig viselte./Wenzel Gusztáv:Akad.Értesítő.1859.évf. és Tört.Tár.1884.évf.A Muz.És Könyvtárak Orsz.Szövetsége 1904.évi közgyűlésének jegyzőkönyvei,40-43./

Ez az erélyes férfiú rövidesen rendet teremtett a végeken.amire annyival is inkább nagy szükség volt,mert Zsigmond el volt foglalva nyugaton az egyházszakadás megszüntetésével,Velencével való vitás ügyek elintézésével és a cseh husszita mozgalmak elnyomásával.Ozorai Pipponak érdemeit egy 1407-ből való oklevél sorolja fel,melyben a király szolgálataiért háláját és elismerését fejezi ki."Pipó,főispán,aki tőlünk Temes és egyuttal a többi délvidéki vármegyék főispánságát kapta meg,ezeket a vármegyéket,amelyeket azelőtt a törököknek folytonos betörései és sűrű támadásai jóformán teljesen elpusztítottak és elnéptelenítették,az ő eszével és erejével a régi jó állapotukba ismét visszahelyezte,azokat ismét benépesítette és egyuttal országunk határait és végeit,amelyeket a törökök,szerbek és oláhok támadásai,különösen Szerbia felől,tönkretettek,uja jó

karba helyezte és ott békés állapotokat teremtett"./Tört.Tár.,1884.évf. 22.1./

Ozorai már 1405-ben Krassóban, Kevében és Csanádban is viselte a főispánságot. 1408-9-ben szörényi bán is volt. E méltóságai következtében csaknem teljesen és kizárólagosan az ő kezeiben összpontosult az egész délvidék védelmének minden szála és így akadálytalanul és korlátlanul intézkedhetett annyival is inkább, mert teljes mértékben birta Zsigmond feltétlen bizalmát. Ezt mutatja az a körülmény, hogy Zsigmond kedvelt hive megjutalmazására már 1407. év őszén neki és Máté testvérének adományozta Krassó megyében Bay és Szederjes falvakat és Temes megyében Berény városát és tartozékait, amibe azokat a csanádi káptalan 1408. év januárjában beiktatta és amiről a király 1409. év első napjaiban a privilegiális levelet is kiadta. /Tört.Tár., 25.1.17.sz./ Ezekkel az adományokkal Ozorait még jobban a délvidékhez kötötte. 1408. december 12-én Csáki Miklóssal együtt az akkor alapított Sárkány-rend tagjává tette, mely rend tagjait a keresztény vallásnak a török elleni védelmére is kötelezte.

Zsigmondnak az 1405 -1411. években hosszas harcok után sikerült a magyar koronának szláv melléktartományait: Boszniát és Szerbiát fennhatósága alá hajtani. Ez Zsigmondnak azért sikerült, mert ez években a török hatalomnak befolyása ezekre a balkáni államokra meggyengült a fent kifejtett okok következtében és mert úgy Szerbia, mint Bosznia belső meggyengülése elősegítette Zsigmond terveit. Lázárevics István 1404-ben már tőle telhetőleg támogatta a magyar hadakat. Közeledése Magyarországhoz annál határozottabbá vált, minél nagyobbak voltak a magyar fegyverek sikerei a szomszédos Boszniában. Zsigmond természetesen mindent megtett, hogy Szerbiát magának megnyerje. Már 1409-ben hadakozott egy királyi sereg Szerbiában a törökök ellen. Részt-vettek ebben a hadjáratban Remetei Himfi István és Apáczai Márton nemesek, akiknek Ozorai a király nevében ezért a szolgálatukért perhalasztást adott. /Tört.Tár., 1884.évf. 226.1.24 és 25.sz./ Ugyanezen év nyarán Vuk, Lázárevics István öccse és ennek néhány rokona török segítséggel megtámadták István despotát, mivel elégedetlenek voltak vele a magyar

szövetség miatt. Valószínűleg ezeknek az eseményeknek a megfigyelése miatt időzött Zsigmond ugyanezen év június 9-én és 13-án Temesvározt és június 21-én ezért tartózkodott Kevén. /Ráth:i.m.111.-Morsz.mt.oklt. II.106.sz. Pesty:Krassó,III.178.sz./

Zsigmond A következő év /1411./ június 17-én és 18-án a király újból Temesvározt van, ahol Lázárevics István szerb despotával folytatott tárgyalásokat a teljes meghódolás ügyében. /Ráth:i.m.113.-Pesty:Krassó,III.184.sz./ E tárgyalásokban nagy segítségére volt Zsigmondnak Űzorai Pippo. A megegyezés a két fejedelem között létre is jött. Lázárevics országának főembereivel július elején Budára ment, ahol ünnepélyesen elismerte Magyarország⁶ suverenitását Szerbia fölött. /Morsz.mt.oklt.,II.108./ Zsigmond ekkor a despotának nagy kiterjedésű birtokokat adományozott Magyarországon. /Szilágyi:i.m.III.483./ /Pesty:Brankovics György rác despotá birtokviszonyai.Akad.Ért. VI.9./ Ennek következtében Lázárevics már 1413-ban Bácsban a magyar főurakkal folytatott tárgyalásokat. /Morsz.mt.oklt.,II.116.sz./ 1414-ben Torontálban főispán, ahol a becsei uradalmat kapta meg. /Pesty-Ortvay:Tem.okl.,295.sz./ és 1418-ban Krassóban is birtokos már. /Pesty:Krassó.III.198.sz./ Zsigmond két követét: Alsánt, a pécsi püspököt és a spalatói érseket, hogy a köztársaság és Magyarország közötti szövetségről tárgyaljanak. -/Mon.Slav.V.99-100./

Mivel ugyan megmondva, hogy kik ellen irányulna a szövetség, de ha figyelembe vesszük, hogy ugyanez a két követ Velencéből egyenesen Róma felé ment és az 1407. november 9-én búcsóünnepén hírt hozott mindazokról, kik Zsigmond seregében a török ellen harcoltak, akkor nem tévedünk, ha azt állítjuk, hogy a velencei tárgyalások célja is egyenlőre a török elleni szövetség létrehozása volt. Még valószínűbbé válik a feltevésem az 1408. évi követjárás következtében. Ez év október hónapban ugyanis

VI.

Zsigmondot német királlyá választják. Nagyszabásu vállalkozása, hogy a nyugati nemzeteket szétválasztó vallási és politikai ellentéteket megszüntesse. A velencei és a huszita háboruk.

Amint Zsigmondnak sikerült az országban a rendet némileg helyre állítani és a Balkánon a magyar korona befolyását és fennhatóságát megerősíteni, újból régi tervével: a töröknek Európából való kiűzésével kezdett foglalkozni. 1407. év július havának a végén Velencében találjuk Zsigmond két követét: Alsánt, a pécsi püspököt és a spallatói érseket, hogy a köztársaság és Magyarország közötti szövetségről tárgyaljanak. -/Mon. Slav. V. 99-100./

Nincs ugyan megmondva, hogy kik ellen irányulna e szövetség, de ha figyelembe vesszük, hogy ugyanez a két követ Velencéből egyenesen Róma felé ment és ez 1407. november 9-én bünbocsánatot hirdetett mindazoknak, kik Zsigmond seregében a török ellen harcolnak, akkor nem tévedünk, ha azt állítjuk, hogy a velencei tárgyalások célja is egy török elleni szövetség létrehozása volt. Még valószínűbbé válik e feltevés az 1408. évi követjárás következtében. Ez év október havában ugyanis

Zsigmond követe: Prata Vilmos azt a tervet terjesztette a tanács elé, hogy Zsigmond egyenesen Gallipolit akarja megszállni, a török birodalmat kettészakítani és így készül az európai Törökországot megsemmisíteni. A terv rész, csaknem vakmerő volt. Keresztülviteléhez Zsigmondnak nagyobb flottára lett volna szüksége. Prata Vilmos tehát ura nevében teherszállító hajókat kért Velencétől, hogy ezek Zsigmond csapatait a Duna torkolatától: Likostomustól, Gallipoliba szállítsák. A köztársaság ugyanazt a feleletet adta, mint a múltban. Kész Zsigmondnak segítségére lenni, ha a többi hatalmak is részt vesznek, szárazon és vizen a tervezett vállalatban. /Mon. Slav. V. 136-138./

A következő év februárjában Zsigmondnak egy másik követe jelenik meg a tanács előtt, Filippo di Giorgio. Ez közli a tanáccsal, hogy egy nagyobb török sereg készül az év nyarán Magyarországra törni. Zsigmond nevében arra kéri a signoriát, hogy gályáival akadályozza meg, hogy a török sereg Ázsiából átkelhessen Európába. Tehát a múlt esztendőben tervezett támadó hadjárat helyett Zsigmond már csak Magyarország fenyegetett határainak védelmére készül. A tanács válasza egyértelmű volt az elutasítással, mert egyszerűen arra a válasza hivatkozott, melyet a múlt évben Prata Vilmosnak adott. /Beckmann: i. m. 11-12./

Zsigmond ekkor belátta, hogy Velence támogatására csak abban az esetben számíthat, ha sikerül neki az európai nemzeteket tervének megnyerve egy táborban egyesíteni. Különben is tudta, hogy Velencével Dalmátia birtokáért előbb-utóbb kenyértörésre kerül a dolog. Más úton kísérelte meg tehát célját elérni. Ruprecht, német császár halála /1410./ alkalmat adott, hogy megpróbálja a német koronát megszerezni magának. Azt hitte, hogy mint német-római császár, a leghatalmasabb keresztény uralkodó, könnyen megnyeri tervének a nyugati kereszténységet. Talán már 1396-ban is hasonló okokból nevezte ki magát Vencellel a birodalom vicáriusának. /Aschbach: i. m. I. 69-70./

Az bizonyos, hogy császárrá való megválasztatása után egy Konstantinápolyba írt levelében azt mondja, hogy e méltóságot csak azért fogadta el, mert így könnyebben indíthat hadat a török ellen. /Beckmann: i. m. 13./

Valószínű, hogy Zsigmond egyébként is iparkodott volna a császári koronát megszerezni. Tagadhatatlan, hogy e kérdésben nagy ügyességgel járt el. A császári trónra való aspirációit rokonszenvessé tudta tenni azok előtt is, kik személye iránt csekély bizalommal voltak, azáltal, hogy azt hangoztatta, hogy e méltóságát és hatalmát a török veszedelem elhárítására akarja felhasználni. /Finke: Acta concilii Constantiensis I. 93. l. 22. sz. / Viszont fellépésének és igényeinek nagyobb nyomatékot, személyének nagyobb jelentőséget kölcsönzött az a gondolat, hogy ő a megvalósítandó nagy európai keresztény ligának és kereszteshadjáratnak kezdeményezője, feje és vezére.

A császári korona birtoka egymagában azonban nem tehetette még lehetővé terveinek megvalósítását. Nagy akadályok állottak Zsigmond útjában, melyek elhárításra vártak.

Mindenek előtt gondoskodnia kellett arról, hogy uralma Magyarországon biztos és megingathatatlan legyen. Kétszer, 1401-ben és 1403-ban, kellett saját elégedetlen alattvalóival megküzdenie. Kétszer, 1398-ban és 1403-ban kísérelte meg a trónkövetelő Nápolyi László Szt. István koronáját megszerezni és épen a főpapság volt az, mely őt ebben a legnagyobb erővel támogatta. /Aschbach: i. m. I. 218. - Huber: i. m. II. 364 és köv. / Nápolyi László nem átallotta a törökkel szövetkezni, hogy célját elérhesse. /Mon. Hung. Acta Ext. IV. 3. 720. l. 1392. év okt. 18. - Silberschmidt: i. m. 47-49. / Zsigmond tehát nem tehetette ki magát annak a veszedelemnek, hogy míg ő keleten a hitetlenek ellen harcol, addig háta mögött az elégedetlenek mást ültessenek a trónra. Ezt az akadályt sikerült neki a legkönnyebben elhárítani. Az elégedetlenek lassan kibékültek úgy személyével, mint uralmával, miben segítségére volt az a tekintély, amit a végül is elnyert császári korona kölcsönzött neki. Az elégedetlenkedő főpapságot pedig megnyerte az egyház érdekében kifejtett szolgálataival és azzal, hogy a pápával megbékülve az 1403.-ban és 1404-ben IX. Bonifácus pápa ellen kiadott rendeleteinek /Pray: Specimen Hierarchie Hung. I. 92. - Fraknoi: A magyar királyi kegyuri jog. 92. - Karácsonyi János: Magyarország és a nyugati egyházszakadás. 41. / egy részét visszavonta. /Theiner: Veter. Mon. hist. Hungariam sacram illustrantia II. 184-192. ll. no. 343-349. /

A másik megoldandó nagy feladat volt Velencével megegyezni. Századok óta tartott már ^{ez}küzdelem Magyarország és Velence között Dalmátia birtokáért. Ez Magyarországra nézve a tengerre kivezető utat, Velencére nézve az Adria uralmát jelentette. Ez Velencére nézve most életbevágó fontosságu volt, mert a török hódítások következtében keleti birtokai egy részét elvesztette. Már Nagy Lajos idejében négyszer fegyverrel próbálták meg a döntést e kérdésben kierőszakolni, -sikertelenül. A zárai béke /1358./ és a turini béke /1381./ egyelőre Magyarországnak biztosították Dalmátia birtokát. /Huber: Geschichte Österreichs. II. 211-213. 222-226. 236-240. - Mon. Slav. IV. 119-163. /

Velence két évtized^{en} át pontosan teljesítette Magyarországgal szemben kötelezettségeit. Zsigmond uralkodása elején határozottan támogatta Zsigmondot azokban a harcokban, melyeket Magyarország koronájáért vívott /Aschbach: i. m. I. 43-47. / 1403. évtől kezdődően azonban teljesen megváltozott Velence magatartása Zsigmonddal szemben. Már 1399. évtől kezdve megtagadta az évi hét-ezer dukátnak a fizetését. /Silberschmidt: i. m. 169-170. / Megszegte már 1396-ban a turini béke feltételeit, amikor ez év áprilisában megszállta Skutarit és Drivastot, mintegy a nyújtandó segítségért járó fizetesként. /Silberschmidt: i. m. 157. / 1403-ban pedig csaknem nyíltan támogatta Nápolyi László törekvéseit Zsigmonddal szemben. Mindez azért történt, mert Velence úgy látta, hogy nem remélheti, hogy Zsigmond békés megegyezés útján lemond Dalmátia birtokáról. Amikor pedig 1409. július 9-én Nápolyi László és Velence meghatalmazottja aláírták azt a szerződést, melynek értelmében László százezer dukát fejében átengedi Dalmátiát Velencének, nyilvánvaló lett, hogy újból fegyvernek kell e kérdésben döntenie. /Mon. Slav. V. 130-179. és 181-199. /

A háboru kitörését hosszas diplomatai tárgyalások előzték meg. Hiába léptek fel közvetítőkné a francia király, a burgundi herceg, XXIII. János pápa, nem tudták a szemben álló feleket kibékíteni. 1411-ben kezdődtek meg az ellenségeskedések. Változó szerencsével folyt a háboru, melynek költségét Zsigmond úgy teremtette elő, hogy 13 szepesi várost 1412-ben 88 ezer forintért a lengyel királynak elzálogosított. /Fejér:

Codex Dipl.X-V.297./1413-ban Zsigmondnak a koronázási utja és az attól várt nagy világpolitikai sikerek lebegtek szemei előtt.Igy egyelőre félbeszakította e háborut és Velencével öt évi fegyverszünetet kötött./Mon.Slav.XII.32-36,83-87.90.94./1418-ban Velence a fegyverszünet lejártával újból megindította a háborut,mely 1420-ban Velence győzelmével végződött.Ez évben junius 21-én adta meg magát Trau és néhány nappal később Spalato./Fejér:X-VI.276.277,-Mon.Slav.XII.304-307./Velence ezzel elérte célját.Megvetette lábát Dalmátiában,onnan nem mozdult ki többet.Csak néhány sziget maradt a magyar korona alatt abból az országból,melynek birtokáért századokon át annyi magyar vér folyt.

Itt felvetődik az a kérdés,hogy Zsigmond e kérdésben tanusított makacsságával miért tette kockára Európa legelső tengeri hatalmának célja eléréséhez annyira szükséges segítségét?Zsigmondnak tényleg érdekében állott volna nemzetközi céljainak megvalósításához Velence barátságát minden áron megtartani,de kénytelen volt e kérdésben Magyarország érdekeit és a magyarok érzékenységét szem előtt tartani.Nem áldozhatta fel Dalmátiát amikor előzőleg lemondott már Magyarország és Lengyelország egyesítéséről,amikor átengedte Moldvát a lengyel királynak,amikor a balkáni szláv államokat nem tudta a török ellen megvédeni.Ép most sikerült bizonyos mértékig a magyar fennhatóságot Szerbiában és Boszniában helyreállítani /Aschbach:i.m.I.228-234.-Huber:i.m.II.369-371./ és a lengyel királlyal elfogadható békét kötni Lublón./Arndt:Die Beziehungen König Sigmunds zu Polen bis zum Ofener Schiedsspruch 1412.Halle.1897./ Nem tehette semmivé e sikerek eredményeit azáltal,-ami bizonyára a legcélravezetőbb lett volna különben,-hogy Dalmátiát átengedi Velencének.Zsigmond később,1433-1437.esztendőben,sem ismerte el formálisan Velence jogát Dalmátiára,amikor pedig újból barátságos viszonyban állott a köztársasággal.Velence 1797-ig Magyarország részéről soha el nem ismert 1409-i adásvételi szerződés alapján birta Dalmátiát.

E bonyodalmak és háborúk épen akkor kötötték le Zsigmond figyelmét és erejét,amikor török birodalom viszonyai a legkedvezőbb alkalmat

szolgáltatták arra, hogy a siker reményével megkísérelje a törököknek a kiűzését, mert Bajazid fiainak már említett véres testvérharcai lekötötték és kimerítették a török birodalom minden erejét.

Zsigmondnak közben sikerült nagy nehézségek leküzdése után elérni, hogy megválasztották német császárnak, először 1410. szeptember 20-án, másodszor 1411. július 21-én. /W. Assmann: Geschichte des Mittelalters. Braunschweig. 1902. II/I. 266-269. /

Zsigmond vágyainak célját elérve olyan feladatok megoldására vállalkozott, melyek látszólag eredeti tervének elérésére szolgáltak, tényleg azonban minden erejét, idejét igénybe véve ettől messze eltérítették és annak megvalósítását lehetetlenné tették.

Zsigmond meg akarta szüntetni a nyugati egyházban a schismát és meg akarta teremteni az uniót a nyugati és keleti egyház között, amire már annyi sok kísérlet történt. Minden fáradozása ellenére ez Zsigmondnak sem sikerült, oly mélyre ható egyházi és politikai akadályok merültek fel.

/Beckmann: i. m. 25-27. és 59-63. /

Eredményesebb volt az a tevékenysége, mely a nyugati egyház sajnálatos schismájának megszüntetése érdekében fejtett ki. Bármennyire is tetszetős is volt Zsigmond ez irányú szereplése, mely őt a régi császári hatalom restaurátoraként tüntette fel, oly súlyos bonyodalmakba sodorta őt, melyekkel azután nem tudott megbirkózni. Unszolására XXIII. János pápa 1414. november 5-én megnyitotta a Konstanzban a híres zsinatot. Ez a zsinat az egyház-szakadást megszüntette úgy, hogy a három pápát, XII. Gergelyt, XIII. Benedeket és XXIII. Jánost letette és Colonna Ottó bibornokot választotta meg a conclave V. Márton néven pápának. Az annyira óhajtott egyházi reformokat azonban a zsinat nem hajtotta végre és Husz Jánosnak máglyán való elégetése által előidézte ~~közvetve a szerencsétlen huszita háborúkat.~~ *nem tudta eljött venni a huszita véredeknek*

/Assmann: i. m. 277-306. /

V. Márton pápa a zsinatot 1418-ban feloszlatta és Zsigmond hosszas távollét után 1419. elején visszatért Magyarországra, mert a törökök

mozgolódása, kiket internacionális politikai tervei miatt ez évek során elhanyagolt, és az újból kitörő velencei háboru szükségessé tették jelenlétét. /Aschbach: i.m. II. 397. /

Husz János kivégzése és Vencel halála /1419. /

megindították a huszita háborukat. /1419-1436. / E háboruk hosszú éveken át lekötötték Zsigmond minden erejét. Magyarország igen nagy áldozatokat volt kénytelen hozni e reá nézve idegen célokért folytatott háboruban, melynek folyamán a husziták az ország északnyugati részeibe is befészkeltek magukat és a felső vármegyék valóságos ostromaivá váltak. E háboru csak 1436-ban ért véget, amikor a lecsillapodó csehek elismerték Zsigmondot királyuknak. /Assmann: i.m. 306 és köv. lapokon.

Ugyanott megtaláljuk a teljes bibliographiát és a források felsorolását is. /-

Zsigmond nem használta fel a kedvező alkalmat a török hatalom megtörésére, amikor a mongolok által megvert oszmán birodalmat a trónkövetelői által támasztott belháborúk a felbomlás szélére sodorták. Még szerencsésnek mondható az, hogy I. Mohamed szultán /1413-1421. / uralkodása elején a birodalom belügyeinek a rendezésével volt elfoglalva, később részint az ázsiai felkelések leverése, részint a görög császársággal és Velencével folytatott háborúi más irányban lekötötték. /Zinkeisen: i.m. I. 444-466. /

1414-ben és a következő évek alatt a török nagyobb szabású hadjáratot nem indított határain ellen. Csak nyugat és kelet felé kellett védekezni. /Dimitrijevic: Brankovic, 17-20. / Az 1416. évből vannak adatok arra, hogy a harcok nem szüneteltek teljesen. 1416. tavasszal Isak bég vezetésével jelentékeny számú török csapatok törték be Boszniába. Osztója átengedte őket, Hervoja pedig egyenesen csatlakozott hozzájuk. Doboj alatt véres ütközetben a magyarok érzékeny vereséget szenvedtek és sokan fogságba jutottak. /Szilágyi: i.m. III. 529. / Hervoja 1416. áprilisában

41.

VII.

Harcok a törökökkel 1414-től 1427-ig.-Politikai
sikerek a Balkánon.-Galambócz ostroma.-

Magyarországra nézve sajnálatos volt, hogy Zsigmond e sokoldalu érdekeltsége miatt a magyar ügyek háttérbe szorultak a nagy nemzetközi kérdések ^{mellet} elől. E helyzet egyik legkárosabb következménye az volt, hogy Zsigmond nem használta fel a kedvező alkalmat a török hatalom megtörésére, amikor a mongolok által megvert osmán birodalom^{at} a trónkövetelők által támasztott belháborúk a felbomlás szélére sodorták. Még szerencsének mondható az, hogy I. Mohamed szultán/1413-1421./ uralkodása elején a birodalom belügyeinek a rendezésével volt elfoglalva, később részint az ázsiai felkelések leverése, részint a görög császársággal és Velencével folytatott háborúi más irányban lekötötték./Zinkeisen:i.m.I.444-466./

1414-ben és a következő évek alatt a török nagyobb szabásu hadjáratot nem indított határain^{ellen}. Csak nyugat és kelet felé kellett védekezni./Dimitrijevičs:Brankovics,17-20./Az 1416.évből vannak adataink arra, hogy a harcok nem szüneteltek teljesen, 1415. tavaszán Izsák bég vezetésével jelentékeny számú török csapatok törtek be Boszniába. Osztoja átengedte őket, Hervoja pedig egyenesen csatlakozott hozzájuk. Dobojs alatt véres ütközetben a magyarok érzékeny vereséget szenvedtek és sokan fogságba jutottak./Szilágyi:i.m.III.529./ Hervoja 1416. áprilisá-

ban meghalt és halála alkalmat szolgáltatott arra, hogy a török megvesse lábát Boszniában, ahonnan ezután könnyen veszélyeztethette a magyar határokat. A boszniai hadjáratban, 1415-ben fogságba esett főurak kiváltására Pécsen 1416-ban egybegyűlt országnagyok olyképp intézkedtek, hogy az ország minden vidékén tekintélyes férfiakat biztak a váltságdíj beszédésével.

/Thallóczy: Wiss. Mitt. aus Bosnien. II. 116./

Ugyanebben az esztendőben a törökök két betörést intéztek a magyar határok ellen, mely számukra a Doboynál vívott ütközet után nyitva állott.

/Thallóczy: i. h. 116./ A temesi vidékre a törökök Izsák /Ikács / vrhbosznai bég vezetése alatt törtek be. Maczedoniai Péter fia, Miklós, temesi alispán, a vármegyei hadakkal üldözőbe vette őket és megütközött velük. Maczedoniai, a magyarok Péterfinek, a szerbek Petrovicsnak hívtak, párviadalban megöltte Izsák béget, mire a törökök megfutamodtak. /Hammer: Gesch. der Osmanen, I. 291. Thuróczi: Chron. Hung. IV. cap./

Ez után Maczedoniai, kiről tudjuk, hogy 1416-1418-ig volt temesi alispán, még egyszer megverte a törököket, akik ismét Temes környékén pusztítottak. /Pesty-Ortvay: Tem. okl. 336 és 342. sz. Bonfinius: Rer. Hung., dec. III. lib. 3./

Ugyanekkor egy másik nagyobb török sereg a Dráva mellékén Steierbe tört be, de az osztrák herceg, Albert, Frangepán Miklós és a karinthiai urak egyesült erővel elűzték őket. /Kupelwieser: i. m. 34. - Zinkeisen: i. m. I. 469. -/

1417-1420 körüli évekből fennmaradt egy Magyarország védelmére tervbe vett javaslat, melynek Havaselve, valamint Bolgárország és Szerbia védelmére vonatkozó részéből megállapítható, hogy Ozorai Pippó comesnek 1200 és Losonczi Zsigmondnak, ki 1417-1420-ban Szörény, Orsova, Miháld, Sebes és Zsidóvár parancsnoka volt, 250 lándzsása volt. /Pesty: Ször., I. 275. - Morsz. mt. oklt., II. 119. sz./

1419-ben Zsigmond király sereget vezetett a török ellen, akik Mirce oláh vajdát készültek megtámadni. Összeütközésre nem került sor. Zsig-

mond megelégedett azzal, hogy a szörényi bánság védelmére Mehádia környékén Görény várát építette./Pesty:Ször.,II."Görény"alatt.-Szilágyi:i.m.III.534./Bolgárországból visszajöven október 28-án a Vaskapunál állott seregével és november 1-én a Pozatha melletti táborából, Orsova közelében keltezett levelet. November 28-án és december 1-én Temesvározt időzött./Pesty:Ször.,II.395./Innen Nagyváradra utazott, ahonnan október elején lejött a határokra./Ráth:i.m.127./

Zsigmond a szultánnal 1418-ban öt évre békét kötött, de a harcok ennek dacára tovább folytak. 1420-ban Mircse oláh vajdát Dán vajda török segítséggel elűzte. Erra Zsigmond megparancsolta Losonczi Zsigmondnak, hogy Mircsét helyezze vissza országába. A törökök ekkor már Szörény várát is szorongatták, melynek védelmében Bogdán Miklós fia is érdemeket szerzett./Pesty:Oláh ker.,54.1./Losonczi egy 1420.év végén vívott csatában vereséget szenvedett és életét vesztette. A törökök azután Szörény várát is elfoglalták./Pesty:Ször.,II.528-530./Valószínűleg ezért táborozott 1420.december 20-án Sebes városa mellett Rozgonyi István temesi főispán is./Bárány:Tem.vm.eml.,II.4./

Alig lépett trónra az új szultán,II.Murad /1421-1451./ egy nagy török sereg tört be Havaseln át Erdélybe és Brassót bevette./Fejér: Codex Dipl,X-VI.375.sz.-Zinkeisen:i.m.534./

Zsigmond az ország haderejének javát a husziták elleni háborúkban vette igénybe, így az ország déli határainak a védelmére elegendő haderő nem állott rendelkezésre. Érthető tehát, hogy a török betörések a harcias Murad szultán alatt állandóan megismétlődtek./Szilágyi:i.m.561./ 1423-ban a török elleni védekezés szükségessége oly égetővé vált, hogy Zsigmond kipróbált emberét, Ozorait visszahívta a cseh harcterről és újból rábízta a temesi főispánságot, melyet távollétében Rozgonyi István viselt. Ozorai szokott erélyével fogott a nehéz feladathoz. Zsigmond parancsára bevonult Havaselné és Bolgárország határán megverte a törököket. 1424.év őszén Ozorai visszavette Szörény várát is. Ez év október 16-án már Ozorai

Szörény várának és más végváraknak a javításával van elfoglalva./Pesty: Ször.,III.33.sz./ Ekkor Mekcsei Imre,a temesi alispán volt megbizva azzal, hogy a temesi csapatokat összeszedje és Szörény alá küldje,ami miatt Zsigmond november 21-én felmentette,hogy Kőrösön perben megjelenjen./Pesty: Ször.,II.530./

1424.év nyarán Murad szultán követséget küldött Budára Zsigmondhoz és e követséggel Zsigmond fegyverszünetet kötött.E fegyverszünet csak arra szolgált,hogy Zsigmond újabb hadjáratra felkészülhessen.Nyugatról nem várhatott segítséget,ezért ismét megkísérelte,hogy Magyarország természetes szövetségeseit a török ellen,a déli államokat szabadítsa fel a török iga alól és ezekben találjon segítséget és védelmet a török ellen. Sőt Ázsiában is megpróbált szövetségeseket találni.Szaraczén Miklóst és Török Józst küldte el Ázsiába.Az első a mezopotámiai helytartót,az utóbbi az abordai tatárokat kereste fel Zsigmond megbízásából és nevében,közös védelemre szólítva ezeket Murad ellen./Szilágyi:i.m.III.562./

Szokatlan és meglepő Zsigmondnak ez a próbálkozása,de nem új nála a gondolat.Európa a törökök elleni harcokat nem kizárólagosan csak Balkán félszigeten vivta.Elég utalni e tekintetben Velence magatartására./Silberschmidt:i.m.127-144./ 1411-ben egy lengyel követség XXIII. János pápát arra kérte Ulászló nevében,hogy hirdessen kereszteshadjáratot a tatárok ellen,kikkel a lengyelek a Volga alsó folyásánál és a Kaspi-tenger mellékén régóta folytattak harcokat./Mon.Slav.IX.225./Zsigmond éppen jelenlevő követi akadályozták ezt meg,mivel Zsigmond a tatárokból természetes szövetségeseket látott a törökök ellen.Amikor 1412.év tavaszán a tatár kán követi jelentek meg Budán Zsigmond előtt és szövetséget ajánlottak minden ellensége ellen,nagy örömmel fogadta és egy újabb lehetőséget látott arra,hogy a török hatalmat megtörje./Beckmann:i.m.67./

1424-ben Bosznia királya,II,Tvartko Zsigmondhoz fordult segítségért a folytonos török támadások ellen,melyeknek nem tudott ellenállni.Zsigmond örömmel ragadta meg az alkalmat,hogy újból magához csatolja és elhatározta,hogy az ország költségén 1000 olyan fegyverest küldjön,amelyek

Boszniát. Apósát, Cillei Hermannt küldte tehát segítség^ére 1500 lándzsással. A török betörések 1426-ban megismétlődtek és ekkor Tvartko belátta, hogy állandó támogatás nélkül királysága nem maradhat fenn. Arra az elhatározásra jutott, hogy Cillei Hermannt, kivel amúgy is rokonságban állott, és ki akkor Szlavonia bánja volt, magtalan elhunytá esetére utódjául jelöli ki, az viszont segíteni fogja a török ellen. Zsigmond hozzájárulásával 1427. szeptember 2-án ki is állította Tvartko erre vonatkozólag a szükséges oklevelet. /Fejér: X-VI. 900. / Bár Tvartko halála után /1443. / a bosnyák urak érvényesítették szabad királyválasztó jogukat, ezen egyezménynek mégis fontos következményei voltak Magyarországra nézve. A szerb despota, Brankovics György, ki maga is igényt tartott Boszniára, e szerződésről értesülve szövetkezett a törökkel úgy, hogy Zsigmondnak 1428-ban hadat kellett Szerbia ellen viselni, amely hadjárat, amint látni fogjuk, Galambócz várának elvesztésével végződött. /Zawadzky: Die Cillier und ihre Beziehungen zu Kaiser Sigmund etc. 53-54. /

Magyarország segítségéhez folyamodott Dán vajda is, kit a törökök elűztek és helyette öccsét, Radult ültették a fejedelmi székbe. Zsigmond Ozorait egy sereggel a Duna mellett, Csáki Miklós erdélyi vajdát az erdélyi hadakkal a hegyeken át küldte be Havaselvébe. Ő maga Orsova mellett állott hadaival, 1425. augusztus 16-án. Ez évben csak kisebb csatározások fordultak elő. 1426-ban őszkor újból benyomultak a magyarok Havaselvére. Ez évnek legjelentősebb győzelmét Ozorai aratta, ki seregével Szerbia felől támadta meg a törököt és Galambócz vára alatt meg is verte őket. Utolsó győzelme volt ez a jeles férfiúnak, mert december 27-én Lippán befejezte tetteiben gazdag életét. /Huber. i. m. II. 131. - Bárány: Tem. vm. eml., II. 11-12. / Csak 1427-ben sikerült Zsigmond vezéreinek Radult és a török segédcsapatokat megverni és Dánt a tartomány birtokába visszahelyezni. /Fejér: X-VI. 872. 607. 807. 854. 886. 905. 906. X: VII. 676. /

Zsigmond 1426. év őszén az oláhországi hadjárat miatt Erdélybe utazott. Szeptember 5-én Lippán tartózkodott, ahol országtanácsot tartott és elhatározta, hogy az ország költségén 1000 oláh fegyverest, köztük 100

lovast, Dán segítségére küld. /Hadtört. Közl., 1888. évf. 164-170. /

Zsigmond november 10-én és 11-én ismét Lippán volt. /Ráth: i.m. 140. Pesty-Ortvay: Tem. okl., 392. sz. /Innen Erdélybe, Földvárra ment és itt Fruzsinnak, Sisman utolsó bolgár cár egyik hozzá menekült fiának, a Temes megyében fekvő Lippa possessiót adományozta. /Pesty-Ortvay: Tem. Okl., 393. sz. /Zsigmond Fruzsinnak ezenkívül még a Kevében lévő Maxondot is adta. /Szilágyi: i.m. III 566. /Lippán találkozott Zsigmond utoljára hű emberével, Ozoraival, ki november 20-án Sirin, Arad megyében még hatalmaskodási ügyben ítélkezett. /Bárány Tem. vm. eml., II. 11. 12. /

1427-ben Oláhországban hallotta meg Zsigmond, hogy Lázárevics június 19-én meghalt. Erre a hirre Zsigmond azonnal Szerbiába sietett és augusztus 16-án Orsován táborozott, /Pesty: Ször., II. 396. / és szeptember és december hónapokban Nándorfehérváron volt, /Morsz. mt. oklt. II. 34. /, ahol az év végéig maradt, miközben december 17-én Kevén is megfordult. /Ráth: i.m. 141. / Zsigmond a szerb várak átvétele miatt időzött ekkor a határon. 1426-ban ugyanis a szerb fejedelem olyan megállapodásra lépett Zsigmonddal, hogy halála esetén 17 várat, köztük Nándorfehértvárt és Galambóczot, nagyobb területtel átenged Zsigmondnak. /Pesty: Brankovics birtokvisz., 4-6. / Ennek fejében Zsigmond beleegyezik abba, hogy halála után a fejedelemség nővérének fiára, Brankovics Györgyre szálljon. Ha Brankovics fi-ivadék nélkül halna meg, Szerbia a magyar király birtokába megy át. /Fejér: i.m. X-VI. 809. /

Szerbia átvétele nem ment simán. Brankovics halogatta^a várak átadását, Galambócz várát pedig annak várnagya, állítólagos zálogos tartozások miatt nem akarta Zsigmondnak átadni, ki e tartozás megfizetését megtagadta. Erre a várnagy a török kezére játszotta a várat. Belgrádot Maróti János, macsóiban 1427. szeptember elején szállta meg, kit Zsigmond megtett a vár parancsnokává. /Pesty: Brankovics birtokvisz., 7. Thim: Szerbek tört., II. 32. Morsz. mt. oklt. II. 147. sz. / A török sereg, mely Galambóczot birtokba vette, betört a határokon és Bránicsevóig /Kosztolácz / pusztított. /Thim: i.m. 33. /

Zsigmond még az 1427. év folyamán előkészületeket tett, hogy a tö-

rökökkel szemben támadólag léphessen fel. Ezért építtette fel ez évben Galambócczal szemben, a Duna parton, Szent László várát lombard és genuai mesterekkel. E várat azután Zsigmond ágyukkal és olasz tüzerekkel látta el. /Pesty: Krassó II-2. 208./

Zsigmond 1428. év elején folytatta előkészületeit. Januárban és február első felében közel Szent Lászlóhoz és Galambóczhoz Pozsazsinban időzött. /Ráth: i. m. 142./ Ezután Erdélybe és onnan Tarnovba ment, ahol Vitold, litván fejedelemmel találkozott, akitől segédhadakat eszközölt ki. /Ráth: i. m. 142./ Már márciusban újra Haramban van és április 9-26-ig Kevén tartózkodott, ahol a csapatok összegyűjtésével és a Dunán való átszállításával foglalkozott. /Áldásy: Zsigmond viszonya Milánóhoz. 49.-Pesty: Eltűnt várme-
gyék, I. 388. 409./ A temesi kerületben akkor Rozgonyi István főispán szorgoskodott a hadak összegyűjtésével. /Pesty-Ortvay: Tem. okl., 398. és 400./ Hogy Rozgonyi akkor milyen tekintélynek örvendett, mutatja a következő nagyon jellemző adatunk: Szeptember 27-én Ragusa városa Zsigmond királyt és Rozgonyit, mint temesi főispánt, arra kérte, hogy a szerbiai erősségekben kereskedést folytató polgárait vegye oltalmába. /Morsz. mt. okl. II. 139./

A magyar sereg, melynek fővezérévé Zsigmond Rozgonyit tette, /Horváth: Magyarország története, II. 482./ és amelyben Vitold, litván fejedelem és Dán, oláh vajda, segédcsapatai, szepesi hadak és szerbek is voltak, április 29-én Galambócz alatt volt és szárazon és vizen megkezdte a vár ostromát. Az ostrom majdnem négy hétig tartott. Zsigmond, ki április 29-én a táborban időzik, csak egyszer van távol, május 1-én Kemleken fordul meg, azután május 4-24-ig Galambócz alatt keltez okleveleket. /Morsz. mt. okl. II. 82. és Ráth: i. m. 142./

Kezdetben a magyarok fölényben voltak. A török felmentő hajóhadat, mely a Morava folyón jött, szétverték, a hajókat részint elsüllyesztették, részint felgyújtották. Ebben az ütközetben tűnt ki Rozgonyi felesége, Szentgyörgyi Cecília. A vár ostroma is eredményesen folyt, amikor egy hatalmas török sereg jelent meg, mely elől Zsigmondnak vissza kellett vonulni. Zsigmond fegyverszünetet kötött szabad elvonulás biztosításával, amit azonban

a törökök nem tartottak be és Zsigmondnak a Dunán átkelő seregét megtámadták. Az így keletkezett zűrzavarban maga a király is veszélyben forgott, amelyből csak Rozgonyi ébersége mentette ki, miközben ő maga a Dunába esett, ahonnan emberei csak ügyel-bajjal tudták kihalászni. A magyar sereg vesztesége aránylag kicsiny volt, mert a visszavonulást Szent László várának ágyúi sikeresen fedezték. Czrni Závisa lengyel csapatai tartóztatták fel addig a törököket, míg a sereg szerencsésen átkelt a tulsó partra. /Fejér: X-VII. 628. 773. Kuppelwieser: i. m. 39-41. Morsz. mt. oklt., II. 149. és 81. /

Zsigmond Moldován és Szászkán át Ilyédre sietett és május 26-án már ott találjuk őt. /Morsz. mt. oklt., II. 82. / A szerbiai segédcsapatok a Duna bal partján egészen Kevéig vonultak, hogy ott Szendrőbe átkelhessenek. /Dimitrijevićs: Brankovics, 36. /

A törökök egész Szerbiát feldúlták. Brankovics György csak úgy tudta fejedelemségét egyelőre megmenteni, hogy a magyar fennhatóságot megtagadva évi adó fizetésére kötelezte magát. A török seregek ezután Bosznia-ba törtek be. Tvartko országát szintén csak úgy tudta a teljes megsemmisüléstől megmenteni, hogy több várost átengedett a szultánnak.

Zsigmond attól tartva, hogy a törökök átcsapnak a határokon, nem távozott el, hanem a végeken maradt. Összes igyekezete oda irányult most, hogy a szörényi bán-ságot és a Szerbiától átvett várakat megerősítse. Nándorfehérvár kapitányává a ragusai származású Tallóczi Mátkót tette meg és e fontos végvárat nagy áldozatokkal megerősítette. /Szilágyi: i. m. III. 569. / Ilyéden tartózkodva parancsolta meg Himfi Istvánnak, hogy 50 lovasal táborába siessen. /Morsz. mt. oklt. II. 82. - Áldássy: Zsigmond viszonya Milánóhoz és Velencéhez, 144, - Ráth: i. m. 142. - Pesty: Krassó, II-1. 225, 226. - Pesty: Krassó, III. 230. sz. /

November 29-én Sebesen tartózkodik /Pesty: Ször., II. 330. / és itt Keve lakóit az adó, harmincadok és kamarai illetékek alól felmenti, kikötve, hogy a Duna átkelőjét, "portum regium, seu custodiam pontus" jól őrizzék. /Magdics: Diplom. Ráczeviense, 4-9. l. /

Ugyancsak Sebesen novemver 30-án megjutalmazta Galambócz alatt tanusított vitézségükért Bizerei Lászlót, Miklóst és Jakabot, egy udvartelket adományozva nekik Sebesen. /Pesty: Ször., III. 35. sz. /

Hasonlóan jutalmazta meg Zsigmond Macskási Román és Mihály rokonait és hozzátartozóit, mivel nevezettek nemcsak Galambócz ostrománál tüntették ki magukat bátorságukkal, hanem mivel a visszavonuláskor a sereget üldöző törökök elle harcolva mindketten életüket is vesztették. /Pesty: Ször., III. 70. sz. /

Ez év december 28-án Zsigmond megemlékezve Rozgonyiné érdemeiről jószágadományban részesítette. /Morsz. mt. oklt., II. 149. sz. /

Zsigmond valószínűleg még 1428. év december havában Temesvározt a milánói Benedetto Fulco dei Furli közvetítésével a szultánnal három évi fegyverszünetet kötött. /Áldácssy: i. m. 50. és 149. /

reség után a nála meg szokott rugalmassággal más irányban orientálódott. Ismét nyugaton keresett segítséget. Első sorban is Velencéhez fordult. Mivel hadi lábba állott ugyan, de amely iránt a galambóczyi vereség hatása alatt engedékenyebb lett. 1428. év július 2-án Kéven. /Áldácssy: i. m. 144. / fogadta Marco Dandolo, Velence követét, akivel július 3-6-ig tárgyalt a kötetendő fegyverszünet és egy a török elleni segélynyújtás ügyében. E tárgyalásokat folytatta Ilyéden és szeptember 8-án létrejött a megállapodás, melynek értelmében öt évi fegyverszünetre léptek. Velence ekkor Zsigmondnak tekintélyes kölcsönt is adott és megígérte, hogy ha a király a török ellen Görögorszáig nyomul, őt a köztársaság hajóival a Boszporusnál támogatja. Zsigmondnak azt az óhaját azonban, hogy őt a Dunára küldendő hajókkal is segítse, Velence nem teljesítette. /Áldácssy: i. m. 140-148. Schönher Gyula: Századok. 1889. évf. 757. /

Annak a jellemzésére, hogy milyen volt a helyzet és milyenek voltak a viszonyok Zsigmond udvarában, szükségesnek tartjuk először megemlíteni, hogy a signoria Marco Dandolónak 1427-ben, majd újból 1428-ban

VIII.

A galambóczi vereség következményei. Zsigmond sikertelen kísérletei, hogy külföldi segítséget szerezzen.

Az ország határainak védelme.

A galambóczi kudarc nagy csapás volt Zsigmondra.

Keleti politikája, tervei és reményei semmisültek meg. A magyar fennhatóság Szerbiában és Havaselvén újból ép úgy meggyengült, mint a szerencsétlen nikápolyi csata után.

Zsigmond optimisticus felfogását mutatja, hogy a vereség után a nála megszokott rugalmassággal más irányban orientálódott. Ismét nyugaton keresett segítséget. Első sorban is Velencéhez fordult, mellyel hadi lábbon állott ugyan, de amely iránt a galambóczi vereség hatása alatt engedékenyebb lett. 1428. év július 2-án Kevén /Áldássy: i. m. 144./ fogadta Marco Dandolot, Velence követét, akivel július 3-6-ig tárgyalt a kötendő fegyverszünet és egy a török elleni segélynyújtás ügyében. E tárgyalásokat folytatta Ilyéden és szeptember 8-án létrejött a megegyezés, melynek értelmében öt évi fegyverszünetre léptek. Velence ekkor Zsigmondnak tekintélyes kölcsönt is adott és megígérte, hogy ha a király a török ellen Görögorszáig nyomul, őt a köztársaság hajóival a Boszporusnál támogatja. Zsigmondnak azt az óhaját azonban, hogy őt a Dunára küldendő hajókkal is segítse, Velence nem teljesítette.. /Áldássy: i. m. 140-148. /Schönherr Gyula: Századok. 1889. évf. 757./

Annak a jellemzésére, hogy milyen volt a helyzet és milyenek voltak a viszonyok Zsigmond udvarában, szükségesnek tartjuk külön megemlíteni, hogy a signoria Marco Dandolonak 1427-ben, majd újból 1428-ba^m

nagyobb összegeket /ötezer dukát / bocsátott rendelkezésére, hogy a király-
nét és a király környezetében levő főurakat megvesztegethesse és így köny-
nyebben elérhesse küldetése célját, ami sikerült is neki. /Zawadzky: Die
Cillier und ihre Beziehungen zu Kaiser Sigmund etc. 55 l. /

Épen úgy, mint az 1410-1412. években, most is megkísérelte Zsigmond
hogy Kelet-és Nyugat-Európát politikai tervei szolgálatába állítsa.
1428. decemberben Zsigmond elutazott Luckba, hogy régi ígéretét beváltsa és
Vitoldot, a litván nagyfejedelmet meglátogassa. 1429. év januárjában Luckban
találkozott Vitold udvarában Ulászló, lengyel királlyal. Vele szemben Zsig-
mond első kívánsága az volt, hogy Sándor moldvai vajdán a török háborúk
alatt tanusított közönyös magatartásáért hajtassék végre a lublói békében
megállapított büntetés. 1412. március 15-én Lublón ugyanis Ulászló és Zsig-
mond olyan szerződést kötöttek, melynek értelmében Moldva a lengyel király
fennhatósága alatt marad ugyan, de a vajda köteles a magyar királyt török
háborúk esetén személyével és erejével segíteni. Ha ezt a kötelességét meg-
szegi, a vajdaságtól megfosztatik és tartományain Magyarország és Lengyelor-
szág osztozkodnak. /Fejér: X-V. 279. és 283. /

Ulászló kereken megtagadta Zsigmond kívánságának teljesítését. Zsig-
mond nem vitte nyílt kenyértörésre a dolgot, hiszen erre a helyzet sem
volt alkalmas, hanem Vitoldnak felajánlotta, hogy a nagyfejedelemségét ki-
rállyá teszi. Ezáltal Vitoldot teljesen megnyerte magának és sikerült az
egyetértést közte és Ulászló között, ki a tervet ellenezte, -megbontani. Így
egyelőre megbénította a két szláv állam erejét, mely úgy Németországra,
mint Magyarországra nézve veszedelmesnek mutatkozott. E mellett ily módon
a litvánokat is fel akarta használni a török elleni háborúkban. Zsigmond
ugyanis határozottan kijelentette, hogy bár Litvánia királyság Németorszá-
tól teljesen független állam lenne, mégis köteles lenne a hitetlenek táma-
dásai visszaverésénél segítséget nyújtani. Terve 1430. vége felé meggyúsult
a lengyel király és a pápa ellenállása következtében és Vitoldnak nemsoká-
ra bekövetkezett halála lehetetlenné tette a terv újra való felvételét.

/Beckmann:i.m.93-94./

1430.év őszén, amikor a husziták elleni nagy hadjáratra készült és reménye volt arra, hogy ezeknek erejét sikerülni fog megtörni, Zsigmond követséget küldött a pápához és többek között arra kérte, hogy az egész birodalom területén engedje át a tizedet a cseh hadjárat céljaira. A követek azt az utasítást kapták, hogy ígérjék meg nevében a pápának, hogy ami ezen összegből megmarad, teljes egészében a török elleni háborúk céljaira fogja fordítani. /Beckmann:i.m.95-97./

Hogy Nyugat-Európában terveinek kedvező feltételeket teremtsen, beleavatkozott a Franciaország és Anglia között folyó harcba is. Már egyszer 1415-ben személyesen megkísérelte a két hatalom között fennálló elmentéteket megszüntetni. Most 1431.év nyarán Péter, augsburgi püspököt küldte el a francia udvarba, hogy felajánlja közbenjárását VII.Károly francia király, Jó Fülöp burgundi herceg és az angol király közötti vitás kérdések tisztázásánál. A püspök ékes beszédben fejtette ki, hogy ura, Zsigmond, többek között azért is fájlalja, hogy két hatalmas uralkodó kölcsönösen gyengíti egymást, mert ily körülmények között az egyház és a birodalom fájdalmasan nélkülözi Franciaország hathatós segítségét a törökök és más hitetlenek elleni harcokban. /Beckmann:i.m.94-95./

Miután 1433.május 31-én, épen 20 évvel német királlyá való megválasztatása után, végre IV.Jenő pápa Rómában császárra koronázta, újból megkísérelte a közvetítést a két hatalom között, Hofmann János, meisseni püspököt küldve Franciaországba. /Beckmann:i.m.95./

E sokoldalú politikai tevékenységének semmi kézzelfogható eredménye sem lett. Külföldi segítséget a török elleni háborúkra Zsigmond nem kapott. Kénytelen volt a rendelkezésére álló erőkkel felvenni a küzdelmet, és megkísérelni, hogy az országban magában nyisson új erőforrásokat. Majd később látni fogjuk, hogy ez mennyiben sikerült neki.

Galambócz birtokában a török állandóan háborgatta a magyar határokat. Az oklevelek élénken beszélnek azokról a szenvedésekről, melyeket a

végvidék lakóssága a török pusztítások következtében kiállott. Így egy oklevelében Zsigmond király a karánsebesi kerület oláh és másnyelvű lakóit a király tetszésének tartamára minden adó alól felmentette és nekik az egész ország területére vámmentességet adott, mert a török betörések következtében nagyon sokat szenvedtek. /Pesty: Oláh ker., 23. és Ször., II. 121. /

Zsigmond, hogy a határokat, főleg a szörényi bánságot jobban biztosítsa, a német lovagrendet telepítette be az országba. Már 1426-ban megkezdte ez irányú tárgyalásait a lovagrend nagymesterével, Ruszdorf Pállal, kinek Zsigmond Neumarkot engedte át. 1429. májusban adta át Zsigmond a Redwitz Miklós vezetése alatt bejött német lovagrendnek Szörény várát. Redwitz 1430-ban már mint szörényi bán működik és Zsigmond őt a főrendek sorába emelte. /Pesty: Ször., I. 38-41. /

Veszedelemes volt az, hogy a galambóczi kudarc után a délszláv államok azonnal elpártoltak Magyarországtól és a török mellé álltak. 1430-ban Zsigmond elhagyta az országot. Ezt az alkalmat azonnal felhasználta Mircse fia, Vlád arra, hogy hiveket szerevezve magának, Dán vajdát letette és lefejeztette. A törökök erre Havaselvét megszállották, Vládöt elűzték és Radult ültették a fejedelmi székbe. Vlád Zsigmond segítségével Radult ugyan levverte, de Magyarországnak ebből semmi haszna sem lett, mert Vlád áruló módon azonnal a török szultán pártfogása alá helyezkedett, elismerve őt hűbérurának, mivel hathatósabbnak vélte a török védelmét, mint a magyar királyét. A törökök meg sem várták a fegyverszünet végét és siettek kihasználni a kedvező helyzetet. Havaselvén keresztül 1432-ben betörték Erdélybe. Egész Bárczaságot feldúlták és a rablókat csak nehezen tudták a megyék kiverni. Egy más csapat Vlád vezérlete alatt Szörény várát támadta meg, a várat bevették és az őrséget levágták. Ezzel a lovagrend működése megszűnt és Redwitz 1435. év elején eltávozott az országból. /Pesty: Ször., II. 40. Kuppelwieser: .i.m. 44. /

Ugyanekkor a szultán Szerbiát is megtámadta. Isabég Kruzseváczot elfoglalta és Szreberniczát ostrom alá fogta. Ekkor Brankovics despotája Cillei Ulriknak a közvetítésével Zsigmondhoz fordult segítségért és

ujból a magyar korona fennhatósága alá helyezkedett. Viszonzásul Zsigmond-tól nagy kiterjedésű uradalmakat kapott Magyarországon, melyek menedéket biztosítottak úgy neki, mint családjának arra az esetre, ha a török elől kénytelen lenne menekülni magyar barátsága miatt. /Kupelwieser: i. m. 45./

Brankovics szerencséje az volt, hogy a szultán a karamáni lázadás következtében kénytelen volt haderejét Kisászsiába vonni össze, így elpártolásáért a rögtöni megtorlás elmaradt. Kapóra jött ez Magyarországnak is, mert 1433-ban Osztoja törvénytelen fia, Radivoj és Hranics Sandalj vajda elűzték Boszniából Tvartko Surát, ki Magyarországgal rokonszenvezett és így ez a déli tartomány is elveszett hazánkra nézve. Déli határaink tehát védtelenek voltak, mert az ország haderejének egy részét a huszita háborúk kötötték le, Zsigmond pedig távol volt az országtól.

A déli határ védelmét a ragusai származású Thallóczi Frank látta el ez időben. Erélyes és körültekintő férfi volt, méltó utódja Ozorainak. Mutatják azok a rendelkezések, amiket 1432-ben eszközölt, mihelyt Brankovics despota jelentéséből megtudta, hogy egy török sereg Zinán bég vezetése alatt Magyarország déli részeit készül megtámadni. /Dimitrijevis: Brankovics, 32./

Január 29-én meghagyta Himfi Imre temesi alispánnak, hogy a megye nemeseivel sietve üljön lóra és vonuljon a kevei révhez. /Morsz. mt. oklt., II. 163 és 164. sz./

Mikor pedig az a hír járta, hogy Izsák bég hatalmas sereg élén Nándorfehérvár megvívására készül, február 6-án fő- és jószágvesztés terhe alatt meghagyta Keve vármegye nemességének, hogy a rendelet vétele után nyolcadnapra összes gyalog és lovas csapataikkal siesse- nek a vár védelmére. /Pesty: Krassó, III. 244. sz./

1433-ban Brankovics György despota a szendrői várat kiépítette és megerősítette, mely a magyar határon nagyobb biztonságot nyújtott a fejedelemnek. /Dimitrijevis: Brankovics, 42./

Ez évben tárgyalások folytak a törökkel fegyverszünet érdekében. /Hadtört. Közl., V. 607./

IX. Az 1435-i országgyűlés hadügyi reformjai.

Az eddigi keserű tapasztalatok meggyőzték Zsigmondot arról, hogy azt a politikát, hogy a délvidéki hűbéres államok a magyar koronával közelebbi kapcsolatba hozva védőbástyául szolgáljanak a magyarságnak és a nyugati civilizációnak, nem lehet tovább folytatni. Belátta egyuttal azt is, hogy egyelőre a nyugati kereszténység segítségére sem számíthat. Ezért jövő feladata az volt, hogy az ország saját erejét készítse elő a nagy védelmi harcra. A török ellen viselt háborúk eredménytelenségének egyik fő oka az volt, hogy a nemesség nem részesítette kellő támogatásban a királyt. A nemesség mindig azon az állásponton volt, hogy az ország védelme a király feladata és ha csak oly nagy veszedelem fenyegeti az országot, melynek elhárítására a király serege nem elegendő, akkor tartoznak a bárók és nemesek a határokon belül az ország védelmére fegyvert fogni, de akkor sem kötelesek 15 napnál tovább táborban maradni. Még e kötelezettségüknek is csak vonakodva és hiányosan felszerelve tettek eleget. Az 1397. évi temesvári országgyűléstől kezdve Zsigmond számos rendelkezése bizonyítja, hogy változtatni akart ezeken az állapotokon. /V.ö. Bárczay Oszkár: A hadügy fejlődésének története. 1895. Horváth Mihály: A honvédelem történeti vázolata az Anjouk országlatától a mohácsi ütközetig. Kisebb munkái, I. 177. /

Egy ilyen szabályzatot adott ki Zsigmond 1427. március 17-én Erdélyben a brassói lakosság kérésére a táborozó sereg élelmezésére, fegyelmére, kihágásainak és kártételeinek megtorlására vonatkozólag. /Kőszeghy Sándor: Hadtört. Közl. 1892. évf. 587-597. /

Sokkal fontosabb ennél az a reform tervzet, mely az 1432. és 1433. években készült. A külföldön tartózkodó királlyal egyetértésben dolgozták ki e tervzetet, melyet Zsigmond utasítására a vármegyéknek is megküldtek és azok tanácskoztak is felette. /Kőszeghy Sándor: Hadtört. Közl. 1892. évf. 592-608. / E tervzet teljes egészében ugyan nem lett törvény, de a benne lefektetett elvek érvényesültek abban az országgyűlési törvényben, melyet Zsigmond 1435. március 12-én Pozsonyban megerősített és amely

Zsigmond V. decretuma címén nyert a Corpus Jurisba beiktatást./Márkus Dezső Magyar Törvénytár Milleniumi Emlékkiadás, I. 189-191./

Az említett tervezet és az annak alapján készült törvény igen nagy jelentőségű, mert belőlük világosan megtudjuk, hogy mik voltak a Zsigmond korabeli hadszervezetnek hiányai. "A történeti törvények hol jönnek létre tervszerűen? Az országgyűléseken. Az illető kor történeti tényezői: király, főpapok, bárók, megyei nemesek és követeik, városi követek összegyűlnek és megérzik, ki is mondják, hogy mi az ő koruk baja, szükséglete, s mi e bajra az orvosság, mi a szükséglet kielégítésének legalkalmasabb eszköze, módja." /Erdélyi László: i. m. 5. l./

E tervezetből látjuk, hogy sokszor a táborban betegek, eltörődött öregek jelentek meg, sokszor fegyvertelenül, vagy hiányos fegyverzettel. /II. III. és IX. fejezetek./ Parancsra nem jelentek meg a kitűzött időben, hanem elkésve jöttek, amikor már a többiek a "fáradságtól elcsigázva és az unalomtól elkedvetlenedve" oszladozni kezdtek. /XIV. fej./ A hadi szolgálatot engedély nélkül elhagyták. /XV. fej./ A főpapok és bárók szolgálatában álló nemesek, -ugy látszik, -kivonták magukat a katonai kötelezettség alól. /XI. fej./ Csak 15 napig és csak az ország határain belül voltak hajlandók harcolni. /VIII. és XIX. fej./ A zsoldosok járandóságukban megrövidítették. /XII. és XIII. fej./ A király első sorban a huszita háborúk viselésére és az ország nyugati határainak a védelméről kíván gondoskodni. /XVII. XVIII. és XXI. fej./ A főpapok és bárók kötelessége legyen a nemességgel együtt az ország déli határainak a védelme. /XXII. és XXVIII. fej./ Nagy fontosságú annak a meghatározása, hogy meddig terjednek Magyarország határai. /XXVI. fej./ A haderő kellő beosztással nemcsak a határok védelmére lesz elegendő, de képes lesz az elfoglalt területeket is visszafoglalni, sőt támadó háborút is viselni. /XXVII. fej./ Az országot 7 illetőleg 8 védelmi területre akarta felosztani. E felosztás alapján képet alkothatunk magunknak az ország tényleges haderejéről, mely e tervezet szerint 76,875 fegyveresből állana, de nincsenek benne felvéve a királyi udvarban tisztségeket viselő bárók

bandériumai, a jászok, kunok, királyi városok bandériumai, hiányoznak a névsorból a főnemesek közül többen, mint pl. Rozgonyi, Pálóczy, Kanizsai Báthory stb. E tervezet az ország déli részeinek a védelmére és pedig az Adriai tenger és Dalmátia felől a török ellen, Unna folyam felé, Ozora felé, Bosznia felé, Temesköz felé Severinig, Erdély felé a török ellen összesen: 21,150 fegyverest szán./XXIX.XXX.XXXI.és XXXII.fej./ Az ily módon contemplált sereg felhasználására vonatkozólag nagy rugékonyságot árul el a tervezet, mert a velenceiek, a husziták és a török ellen kívánja használni, a felszabaduló seregeket szükséghez képest tolvá egyik hadszíntérről a másikra./XXXIII.fej./

E tervezet szellemében készült 1435.-i törvény értelmében a király beismerte, hogy Pozsonynak, Nagyszombatnak, Szakolca városának, a trencséni várnak és a Vág völgye erődtítéseinek fenntartása és védelme első sorban az ő feladatát képezi, de kimondatta, hogy ha a királyi haderő nem képes az ellenséggel megmérkőzni, akkor a megtámadott országrészt főpapjainak bandériumai és a vármegyei nemesség hadai a főispánok vezérlete alatt tartoznak fegyvert fogni. A nemesség hadainak kiállításánál a hadkötelezettség kulcsát 33 jobbágytelekben állapította meg ez az országgyűlés, azaz 33 jobbágytelek után egy, azaz 100 után 3 lovas katonát kellett ijjal, karddal és csákánnyal felszerelve kiállítani. Ez tehát "onus inhaeret fundo" elve alapján való rendelkezés és így e rendelkezés nem jelent sem új telekkatonaságot, sem új jobbágyterhet, mert a 33 jobbágy csak vagyon mértékegységet jelent./Erdélyi László:i.m.98-99./ A jobbágytalan nemes személyesen tartozott részt venni a felkelésben. "Egy harcos egy nemesi kuriából"./Erdélyi:i.m.39./ A bandériumos urak összesen egy tized híján 53 bandériumot egyenként 500 páncélos lovassal, állítottak ki. Tehát a nagybirtokosok összesen: 26,450 vitézt vezettek a király táborába./Erdélyi:i.m.36./

A jobbágytelkek összeírását is elrendelte ez országgyűlés, vármegyénként választott biztosokra bízva e fontos feladatot, kik tartoztak az általuk összeállított jegyzéket a főispánnak bemutatni. Különös sulyt

helyezett az új törvény a felkelés időpontjának pontos betartására. Akik a hirdetett időre nem jelentek meg, vagy hadkötelezettségük alól egyáltalán ki akarták magukat vonni, vagy a tábornok engedély nélkül elhagyták, birtokukat vesztették. /Corpus Juris: i. h. /

Ha ezeket az üdvös intézkedéseket teljes egészükben végrehajták, az országnak olyan haderő áll rendelkezésére, mellyel sikeresen lehetett volna a török veszedelemmel szembeállni. Így is jelentős vívmány volt, mert visszaállította és újból törvénybe iktatta azt az elvet, hogy a nemesség teljes erejével tartozik a királynak az ország védelmében támogatni. A nemesi hadviselés alapelveit szögezi le a törvény, amely biztos alappal szolgált a honvédelem további kifejlődéséhez.

Szükségesnek tartjuk itt megemlíteni, mert tulajdonképpen szorosan összefügg a hadszervezet kiépítésével, Zsigmondnak 1411-i törvényét, mely 2. articulusában a subsidiumot illetőleg úgy intézkedik, hogy "kis verőce kaputól 15, nagy kaputól, mely szekereknek való, 30 dénárba teszi a kapudót és hozzáteszi, hogy ha a jobbágnak elől verőcéje van, hátul pedig nagy kapuja, akkor az ily kuria egy portának számít az adó rovásban." /Erdélyi: i. m.: 111. /

Talán a védelem és megerősödés gondolata vezette Zsigmondot abban is, hogy 1435. április 29-én, miután már 1390. július 21-én Nagy Lajosnak 1369. évi, a besenyők számára kiadott kiváltságlevelét megerősítette volt, a besenyőket, akik Csanád azon részében laktak, mely ma Torontál megye északi része, minden más bírák alól kivette és nekik széleskörű kiváltságokat adott. /Borovszky: Csanád, I. 101. /

A török támadások közben szinte állandósultak már a határokon. 1435-ben március 14-én Thallóczy Frank Haram várában fordult meg és Himfi Franknak adott utasításokat a háborúra vonatkozólag. /Pesty: Krass, III. 256. sz. / Zsigmond király ugyanebben az évben Brünmben, július 4-én Keve város lakóinak azt a kiváltságot adta, hogy városukban idegen kereskedők kicsinyben nem árulhatnak, minek ellenében kötelességévé tette Keve lakóinak, hogy városuk erődítményeit fenntartják és szükség esetén erővel megvé-

dik./Magdics:Dipl.Ráczeviense,6.sz./

1436-ban Ali bég egy török haddal a Dunán átkelt és mintegy negyven napig pusztította a temesi vidéket és onnan nagy zsákmányt és sok foglyot vitt magával./Kupelwieser:i.m.46-47./E betörésnél feltűnő az a hosszú idő,mit a betörő török csapat az ország területén töltött, míg végül ki tudták a magyar csapatok szorítani.A határok védelmének elhanyagolását mutatja.Talán ez volt az oka annak,hogy Zsigmond 1436-ban, nyolc évvel a galambóczi veréségtútán,ujból a délvidéken időzött.1436. április 10-én Temesvároztól keltez okleveleket,/Ráth:i.m.154./ és április 18-án Csanádon tartózkodott./Pesty:Ször.öláh ker.,65./

Az öregségében is nagy vállalatokra kész király még ekkor is egy új keresztes háborúról ábrándozott.A török azonban megelőzte,mert 1437.év tavaszán nagy sereggel jött Szendrő ostromára.Ez volt akkor Brankovicsnak ugyyszólván utolsó és egyedüli biztos helye és a magyar határok védelmére rendkívül fontos vár volt.Brankovics szorult helyzetében ifjabb fiával,Lázárral és kincseivel,magyarországi birtokaira menekült és Szendrő védelmét fiára,Gergelyre bízta.Szentmiklósi Pongrácz julius elején magyar hadakkal sietett a vár felmentésére.Zsigmond,ki ekkor Csehországban időzött,Brandeisi Giskra György vezetése alatt a Dunán hajókon tabo-rita csapatokat küldött.Ide sietett Erdélyből Hunyadi János is.A felszabadító csatában a törököt teljesen szétverték.E fényes győzelem főleg Hunyadi érdeme,ki a menekülő törököket Epurisig üldözte.Ugyanakkor a törökök másik seregét,mely Erdélyt fenyegette,Csáki László vajda verte szét./Kupelwieser:i.m.46./

E győzelemnek örülhetett utoljára Zsigmond,mert ez év december 9-én,életének hetvenedik évében Znaimban meghalt.

Zsigmond meghalt anélkül,hogy a törökök elleni terveit megvalósította volna.Ellenkezőleg,kormányának hosszú ideje alatt Magyarországnak összes déli vazallus tartományai elvesztek és az ország déli végei ki voltak szolgáltatva egy hatalmas és vad ellenség támadásainak.

A török háború következtében a magyarok között kiderült, hogy had-
viszályban az európai államok nem voltak hajlandók messze felül-
lépni az európai államok felett. Ezért a magyarok a 15. században az egész törökséget át-
váltották a keresztény vallásba, és a keresztények, mint egykor az araboknak,
akkor is kötelesek voltak a keresztények elleni harcra. Ezért je-
lentett Európában a török államok és terjeszkedésük oly veszedelemet,
amely a nyugati keresztény államok és kultúra egyetemlegesen fenyegette. E ve-
szedelem teljes kártételét az európai államok által
Zsigmond ismerte fel, és természetesen, mert közvetlen tapaszt-
latok tanították meg erre.

X.

Zsigmond politikájának eredménytelensége. Kudarcainak
az oka. A török háborúk következményei Magyarországra
nézve kül-és belpolitikai tekintetben.

A legfontosabb következmény az volt, hogy a

magyarok a török elleni harcban a török ellen.
Zsigmond ezt mindenteljesen megkísérelte, valahányszor nagyszabású terveit
sikerült megvalósítani, hogy nem állandóan a cél elérésének szentelte
magát. Ha ezt megvalósította volna, a török vitatás talán a Balkánra szo-
ritva, ott tartva volna a magyar és nem Magyarban. Tagadhatatlan, hogy
a terv megvalósításához szükség volt a pápára, a bizánci görög császár-
ság hatalmára, a magyar államok általános támogatására. Azonban a magyar
államok közötti viszonyok nem voltak olyan jók, mint a magyar államok között.
A magyar államok közötti viszonyok nem voltak olyan jók, mint a magyar államok között.

A törökség e nagy sikereit első sorban annak köszönhetette, hogy had-
ügyi, pénzügyi és közigazgatási szervezete tökéletességben messze felül-
multa az európai államokét, így Magyarországot is. /Hammer: i. m. I. 170 és köv./
Másodsorban segítségére volt hódító politikájában az egész törökséget át-
ható vallási fanatizmus és halálmegvetés, mely, mint egykor az araboknak,
úgy nekik is kötelességükké tette a keresztények elleni harcot. Ezért je-
lentett Európában való térfoglalásuk és terjeszkedésük oly veszedelmet,
mely a nyugati kereszténységet és kultúrát egyetemlegesen fenyegette. E ve-
szedelem teljes horderejét és nagyságát az európai államférfiak közül
elsőnek Zsigmond ismerte fel. Egész természetesen, mert közvetlen tapaszt-
alatai tanították meg erre.

Csodálatos agilitással különböző uton-módon próbálkozott meg
hosszú uralkodása alatt a veszély elhárításával. Vérmes reményekkel eltel-
ve ifjú korában még azt tervezte, hogy a törökséget teljesen kiszorítja
Európából. A kudarcok szerényebbé tették célkitűzéseiben és végül megelé-
gedett volna azzal is, hogy Magyarország határait biztosítja az állandó
török támadások ellen, bár minden egyes kisebb siker újra és újra életre
kelti benne a régi tervet.

A legtermészetesebb védekezési mód az lett volna, hogy a
déli szláv hűbéres államokat használja fel védőbástyául a török ellen.
Zsigmond ezt mindannyiszor megkísérelte, valahányszor nagyszabásu tervei
nem sikerültek. Sajnálatos, hogy nem állandóan e cél elérésének szentelte
magát. Ha ezt keresztülvitte volna, a török vitalitás talán, a Balkánra szo-
ritva, ott tombolta volna ki magát és nem hazánkban. Tagadhatatlan, hogy
e terv keresztülvitelének megvoltak a nehézségei. A korhadtt görög császár-
ság hatalma alól felszabadult balkáni államok folytonos harcban állottak
egymással, versengve az elsőbbségért anélkül, hogy bármelyikben is elegendő
államalkotó erő lett volna erős délszláv állam megalapítására. Uralkodóik
e meddő küzdelemben elfecséreelve országuk erejét kénytelen-kelletlen a
magyar korona fennhatósága alá helyezkedtek, mindenkor készen az elpártolás-

ra, ha reményük volt arra, hogy önálló és független nemzeti életet élhetnek. Egyedül az érdek fűzte őket Magyarországhoz. Ha ez úgy kívánta, azonnal készek voltak ellenségként lépni fel. Nem csoda, hogy kész zsákmányai lettek annak az erősebb hatalomnak, mely utánuk kezét kinyújtotta.

Erélyes, céltudatos és következetes politika ezt talán megakadályozhatta volna. Zsigmond erre képtelen volt. Így az a sajnálatos helyzet állott elő, hogy egy ideig e szláv államok Magyarország és a török birodalom között "hinta-politikát" folytattak, mindig a pillanatnyilag erősebbhez csatlakozva. Még mindig meg lehetett volna őket a magyar imperium alatt tartani, ha Zsigmond hathatós védelemben tudta volna őket állandóan részesíteni a török ellen. Mikor azonban látták Zsigmond sorozatos kudarcait, tapasztalták, hogy magyar barátságukért súlyos megtorlás jár, teljesen a hódító törökséghez szegődtek abban a reményben, hogy így államaik fennállását biztosíthatják. Számításukban csalódtak, mert a török hűbéruraság ezt hamarosan teljesem megsemmisítette. Oktalan politikájuknak azonban Magyarország is kárát vallotta, mert így természetes védőbástyái semmisültek meg és az ütköző államok megszűntével határai védtelenekké váltak.

Zsigmondnak ezt kellett volna minden erővel megakadályozni, főleg, amikor látta és tapasztalta, hogy egyéb tervei nem sikerülnek. E tervek mint láttuk odairányultak, hogy egy európai koalíciót hoz létre a török ellen. Elgondolásában szép és talán kecsegtető, de valójában irreális politika volt. Oly nagy vallási és politikai ellentétek választották el korábban egymástól a nyugati népeket, hogy azokat minden erőfeszítése és igyekezete dacára sem állott módjában megszüntetni. Mikor ezt tapasztalta, fel kellett volna hagynia a kilátástalan kísérletekkel.

A német és cseh korona birtoka sem segítette őt e fáradozásai-ban. Ellenkezőleg ezek olyan bonyodalmakba sodorták, amelyek csak akadályozták abban, hogy minden erejével a török veszedelem elhárításán munkálkodjék. Más irányú lekötöttsége miatt nem egy kedvező alkalmat szalasztott el, mikor a siker reményével támadólag léphetett volna fel a törökkel szemben.

szemben jellemzi az a körülmény, hogy nem tiltakozott az ellen, hogy Ven-

Zsigmond maga tekintélyének emelkedését várta e koronák egyesítésétől, Magyarország erős segítségre számított a keletről fenyegető veszedelemmel szemben. Zsigmond csalódott reménységében, mert a német birodalom zilált belügyi illuzoriussá tették uralkodói hatalmának érvényesítését. Az a remény, amely a magyarok előtt egyedül tette elfogadhatóvá és kívánatossá a personális uniót, hogy t. i. a német birodalom támogatni fogja az országot, hű ábrándnak bizonyult. A német birodalomnak olyan nagy feladatokat kellett megoldani, amelyek lehetetlenné tették, hogy a magyar érdekek támogatására gondoljon. A magyar ügyekre nézve egyenesen káros volt az, hogy a király idejét és erejét idegen ügyeknek szenteli, amikor a török elleni védelem kérdésében a nemzettel karöltve minden erejére szükség lett volna. A cseh korona birtoka miatt az országnak mindezekon felül még súlyos anyagi és véráldozatokat is kellett hozni.

Zsigmond keserűen panaszkodott azért, hogy népei elégedetlenek és mindegyik saját nemzeti érdekeinek előmozdítását kívánja tőle. A választófejedelem követének mondta a következőket: "Én mindig hitetlenek között ülök és mégis, ha Bécsbe megyek, úgy a magyarok azt hiszik, hogy elhagyom az országot és nem megyek segítségükre a pogányok és törökök ellen. Ha Erdélybe utazom, akkor az osztrákok és a csehek hiszik azt, hogy nem akarok segítségükre lenni a husziták ellen. Én minden irányban és minden erőmmel, melyet az Istentől kaptam, szívesen akarok a kereszténység segítségére lenni, mint korábban is tettem. Ezért maradok én mindig Magyarországon a husziták és törökök között, hogy ha szükség van rá, ide is, oda is, segítséget vihessek!"/Beckmann:i.m.91./

Nem egészen jogosult Zsigmondnak fenti állítása és panasza, mert hosszú és kritikus évek során át nem volt az országban, bár azt ő is érezte, hogy hatalmának tulajdonképeni alapja Magyarország koronája. Azután míg Magyarország erejét többször igénybe vette idegen érdekekért, addig Magyarország a török elleni nagy küzdelemben magára volt hagyva. Hogy Zsigmond, mint magyar király, hogyan fogta fel helyzetét Németországgal szemben jellemzi az a körülmény, hogy nem tiltakozott az ellen, hogy Ven-

cel 1396.márciusában kelt oklevelében,mellyel Zsigmondot Németország "vicarius"-ának tette meg,Magyarországot úgy szerepeltesse,mint a német-római birodalom részét./Aschbach:i.m.I.69-70.-Deutsche Reichstagsakten:II. 247.sz./

A török veszedelem igen jelentős bel-és külpolitikai változásokat idézett elő a nemzet életében.Belpolitika terén fontosak voltak azok a katonai intézkedések,melyeket az 1397-i és 1435-i országgyűlések iktattak törvénybe és melyek alapját képezték későbbi hadszervezetünknek.A török háborúk állandó és nagy anyagi megterheléssel jártak.Igy kénytelen volt Zsigmond az adójövedelemek fokozásával is foglalkozni.Valószínűleg ez volt az oka annak,hogy előszeretettel foglalkozott a városok fejlesztésével és a városi polgárság jogainak a növelésével.Financáilis célja volt a városi követelek az országgyűlésre való meghívásával is.A támogatott városi elemeket az eddigi mértéken felüli adóztatással terhelte meg.Már az 1405.évi törvényekben állandósította a városok ujévi ajándékait ugy,hogy ezzel majdnem egy uj városi adónemet teremtett.Financiális célokat szolgált részben a főkegyuri jognak a felelevenítése is.Általában arra törekedett,hogy a Károly Róbert és Nagy Lajos-korabeli gazdasági viszonyokat helyreállítsa.Ez Zsigmondnak nagyjában sikerült is,de csak fokozott mértékű adóztatás útján.Mindezek a terhek végső fokon a jobbágyság vállaira nehezedtek.Az általános jobbágyterhek súlyosodása,a pénzben követelt egyházi tized,az egy arany forintnyi subsidium,mely akárhányszor kétszeres,sőt négyszeres összegre rugott,párosulva a huszita tanok elterjedésével okozott közhangulattal idézte elő az első parasztlázadást Erdélyben.

A balkáni török hódítások nagy jelentőségű változásokat idéztek elő az ország külpolitikájában is.A magyar külpolitika évszázadokon át a nyugati hatalmakkal szemben defensiv jellegű volt.Délre,keletre és északkeletre folytattak uralkodóink expansiv imperialistikus politikát.Ez a politika most a török hatalom feltartóztatlan előnyomulása következtében kényszerű változáson ment át.A védekezési oldal délre és délkeletre

helyeződött át és így nyugat, első sorban Németország felé kellett keresni az összeköttetést, hogy oly erőforrások álljanak rendelkezésre a déli veszedelemmel szemben, mint amilyent eddig a nyugattal szemben a déli erőtartalékok nyújtottak. Már Nagy Lajos uralkodásának utolsó éveiben találkoztunk a nyugati orientáció gondolatával, amikor Lajos Mária férjéül IV. Károly német császár fiát szemelte ki. A magyar és cseh koronák egyesítése és ezeknek a német császári koronával való megerősítése Zsigmond óta évszázadokon át állandó külpolitikai tendenciája lesz a magyar királyoknak. Habsburg Albert, Zsigmond veje és utódja, szintén német király és római császár volt. Ennek fia, V. László, osztrák herceg és cseh király volt. Kettőjük között I. Ulászló személyében a rendek a lengyel és magyar hatalom egyesítőjét választották meg királyuknak. Hunyadi Mátyás minden erejét előbb a cseh, majd a német császári korona megszerzésére fordította. Végül ez a külpolitikai elgondolás juttatta a magyar koronát Mohács után a Habsburgok fejére. A végső cél a nyugati segítség megszerzése volt az országot fenyegető török hatalom ellen. Ennek a politikának első tudatos lépését Zsigmond tette meg 1402-ben, amikor magszakadása esetén IV. Albert osztrák herceg személyében jelölte ki utódját. Ennek folyománya volt, hogy 1411-ben leányát, Erzsébetet eljegyezte V. Alberttel. Ezzel Zsigmond megteremtője lett annak a hatalomnak, amelyen hosszú, változó harcok után végül is megtört az ázsiai oszmánok ereje. Ez az elvitathatatlan tény enyhíti azt a tragikumot, ami Zsigmondnak sikertelen küzdelmeiben rejlik. -

N. Jorga: Geschichte des osmanischen Reiches. Gotha. 1908.

G. Kling: Die A felhasznált munkák jegyzéke.

-
- Áldássy A.: Zsigmond viszonya Milánóhoz és Velencéhez. 1882.
- Th. Arndt: Die Beziehungen König Sigmunds zu Polen bis zum Ofener Schieds-
spruch. 1412. Halle. 1897.
- J. Aschbach: Geschichte Kaiser Sigmunds. Hamburg. 1838-1841.
- W. Assmann: Geschichte des Mittelalters. Braunschweig. 1902.
- Bárány Á.: Temesvármegye emlékei. I-II. köt.
- Bárczay Oszkár: A nikápolyi ütközet. M. Hadtört. Közl. 1894. évf.
- Bárczay Oszkár: A hadügy fejlődésének története. Bp. 1895.
- G. Beckmann: Der Kampf Kaiser Sigmunds gegen die werdende Weltmacht der
Osmanen 1392-1437. Gotha. 1902.
- A Blagay-család oklevéltára. Codex diplom. Comitum de Blagay. Szerk. Thal-
lóczy L. és Barabás S. Bp. 1897.
- Antonii Bonfinii: Rerum Hungaricarum Decades. Ed. C. A. Bél. Lipcse. 1771.
- O. Brauner: Die Schlacht von Nikopolis. Breslau. 1876.
- Delaville le Roulx: La France en Orient au XIV. e siècle, Paris. 1885.
- Deutsche Reichstagsakten. Kiadta: Die hist. Kommission beider k. Akad. d.
Wissenschaften zu München.
- Erdélyi László: A magyar lovagkor társadalma és művelődése 1205-1526.
Budapest. 1932.
- Erdélyi László: Árpádkor. Bp. 1922.
- Erdélyi László: Magyar történelem új rendszerben. Bp. 1931.
- Erdélyi László: Praktikus magyar történelem. Szeged. 1931.
- Fejér: Codex Diplomaticus.
- Finke H.: Acta concilii Constantiensis. Münster. 1896-1928.
- Had történelmi Közlemények. 1888. 1892. évf.
- J. Hammer: Geschichte des osmanischen Reiches. Pesth. 1821.
- Horváth Mihály: Magyarország történelme. Pest. 1860-1863.
- Horváth Mihály: Kisebb történelmi munkái. I. k. Bp. 1868.
- A. Huber: Geschichte Österreichs. 1-5. köt. Gotha. 1885-1896.

- N. Jorga: Geschichte des osmanischen Reiches. Gotha. 1908.
- G. Kling: Die Schlacht bei Nikopolis im Jahre 1396. Berlin. 1906.
- G. Köhler: Die Schlachten von Nikopoli und Warna. Breslau. 1882.
- Kropf: A nikápolyi csata színhelye. Századok. 1894. évf.
- L. Kupelwieser: Die Kämpfe Ungarns mit den Osmanen bis zur Schlacht von Mohács. Wien. 1895.
- Magdics István: Diplomatarium Ráczeviense. Székesfehérvár. 1888.
- Magyarország melléktartományainak oklevéltára. /Codex dipl. partium regno Hungariae adnexarum. II. k. A Magyarország és Szerbia közti összeköttetések. 1198-1526. Szek. Thallóczy L. és Aldássy A. Bp. 1907. A Mon. Hung. Hist. I. oszt. XXXIII. k. /
- M. Történelmi Tár. III. k.
- Márkus Dezső: Magyar Törvénytár Milleniumi Emlékkiadás. I. k.
- Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium. Ed. Ljubic. Zágráb.
- A Muz. és Könyvbarátok Orsz. Szövetsége 1904. évi közgyűlésének jegyzőkönyvei.
- Ortvay Tivadar: Temesvármegye és Temesvár város története. Másolta és gyűjtötte Pesty Frigyes. Pozsony. 1896.
- Pesty Frigyes: Brankovics György rác despota birtokviszonyai Magyarországon és a rác despota cím. Bp. Akad. 1877. /Ért. a tört. tud. köréből. /
- Pesty Frigyes: A szörényi bánág és Szörény vármegye története. -I.-III. k. Budapest.. 1878.
- Pesty Frigyes: Az eltűnt régi vármegyék. Bp. 1880.
- Pesty Frigyes: Krassó vármegye története. I-IV. k. Bp. 1883-1885.
- Pray G.: Specimen hierarchiae Hungaricae.... Partes I-II. Pozsony és Kassa. 1776-1779.
- Ráth Károly: A magyar királyok hadjáratai stb. Győr. 1861.
- Max Silberschmidt: Das orientalische Problem zur Zeit der Entstehung des türkischen Reiches nach venezianischen Quellen. Leipzig. 1923.
- Sisity: Die Schlacht bei Nikopolis. Wiss. Mitteil. aus Bosnien. VI. k.
- Szalay László: Magyarország története. Bp. I-V. k.
- Századok: 1871. 1898. 1900. 1902. 1905. évf.
- Szilágyi Sándor: A magyar nemzet története. Bp. III. k.

Thallóczy Lajos: Mantovai követjárás Budán 1395-ben.

Thallóczy L.: Bruchstücke z. Geschichte der Despotenfamilie Brankovic.
Wiss. Mitteil. aus Bosnien. III.

Aug. Theiner: Vetera monumenta historica Hungariam sacram illustrantia.
I-II. k. Róma. 1859-1862. /1216-1534./

Thim: Szerbek története a legrégibb kortól 1848-ig. I-III. k. Nagybecskerek.
1892.

Thuróczy János: Chronica Hungarorum. /Schwandtner. Script. I. k./

M. Zawadzky: Die Cillier und ihre Beziehungen zu Kaiser Sigmund und König
Albrecht. Halle. 1911.

W. Zinkeisen: Geschichte des osmanischen Reiches in Europa. Hamburg. 1840.